

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kristin Ullaland

Kristin Ullaland

Ungdommers rapportering av vold i hjemmet

En kvantitativ studie av hva som bidrar til at
ungdommer forteller om vold i hjemmet

Mai 2021

Kunnskap for en bedre verden

Ungdommers rapportering av vold i hjemmet

En kvantitativ studie av hva som bidrar til at ungdommer forteller om vold i hjemmet

Kristin Ullaland

Master i barnevern

Innlevert: Mai 2021

Hovedveileder: Marianne Nilsen

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Institutt for sosialt arbeid

Forord

Denne masteroppgaven markerer at en spennende og lærerik tid nærmer seg slutten. De siste to årene har gitt meg muligheten til å tilegne meg utdypet kunnskap om relevante og spennende temaer. Masteroppgaven har gitt meg kunnskaper om et tema som interesserer meg stort og som vil bli av stor nytte å ta med seg ut i praksisfeltet. Dette er mye takket være NSD og NOVA som har gitt meg tilgang til Ungdata-undersøkelsen.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min Marianne Nilsen ved NTNU, som har bidratt med gode råd og støtte underveis. Spesielt takk til gode veiledninger i arbeid med krevende analysestrategier. Jeg vil også takke for raske, grundige og gode tilbakemeldinger til alle døgnets tider.

Jeg vil også gi en stor takk til mine gode studievenninner gjennom fem år. Den siste perioden med masteroppgaven har vært krevende og det har vært fint å kunne dele både frustrasjon og glede sammen. Perioden med masteroppgaven har i det store og hele vært fin, og det er mye takket dere. Det har også vært fint å kunne ha spennende samtaler og diskusjoner på de aktuelle temaene, det er noe jeg vil ta med meg videre.

I tillegg vil jeg takke familien min for støtte, og spesielt mamma, for både korrekturlesing og gode og interessante refleksjoner på temaet.

Trondheim, mai 2021.

Kristin Skudal Ullaland

Sammendrag:

Formål: Denne masteroppgavens formål er å undersøke faktorer som fremmer eller hemmer sannsynligheten for at ungdommer utsatt for vold i hjemmet, forteller noen om det.

Teoretisk utgangspunkt: studiens problemstilling tar utgangspunkt i Lazarus og Folkmans (1984) stressteori, og tidligere forskning på sosial støtte, kjønn og mestringstro.

Metode: Analysene er gjort på en tverrsnittstudie basert på Ungdatas-spørreundersøkelse fra 2017-2019. Utvalget er videre unge på ungdomsskoler i Norge, som rapporterer å ha blitt utsatt for vold 5 ganger eller mer de siste 12 månedene. I de innledende analysene ble det undersøkt bivariate sammenhenger mellom prediktorene sosial støtte fra andre voksne, vennerelasjoner og mestringstro, og den avhengige variabelen «har du sagt ifra til noen at du har blitt utsatt for vold i hjemmet de siste 12 månedene?». Sosioøkonomisk status ble inkludert som kontrollvariabel. Innledningsvis ble det også gjort undersøkelser på generell prevalens på antall selvrappoteringer om vold i hjemmet og hvem som sier ifra og ikke. Det ble deretter gjort en logistisk regresjonsanalyse for å undersøke de ulike prediktorenes innvirkning på om ungdommer sier ifra eller ikke, fordelt på kjønn.

Funn: Analysene viser at det er et fåtall av ungdommer som sier ifra om opplevd vold i hjemmet. Videre viser analysene at det er flere gutter som rapporterer om vold enn jenter, men at det er flere jenter som sier ifra om det til noen, sammenlignet med gutter. For jenter øker sannsynligheten for at de sier ifra dersom de har betydningsfulle vennerelasjoner. Sosial støtte fra andre voksne øker sannsynligheten for at gutter sier ifra til noen, men økt mestringstro minker derimot sannsynligheten.

Oppsummering: Studien bekrefter tidligere forskning og teori om at jenter og gutter håndterer stressende situasjoner ulikt. Analysene bekrefter også tidligere teori og forskning om at vennerelasjoner er av betydning for om jenter sier ifra om vold. Derimot stemmer ikke funnene om at mestringstro minker sannsynligheten for å si ifra, med tidligere forskning.

Abstract:

The aim of this study: The aim of this study is to investigate factors that can promote or inhibit the likelihood of adolescent's disclosure when they have been exposed to child maltreatment, separated by gender.

Theoretical basis: This study is based on Lazarus and Folkman's (1984) stress theory, and previous research on social support, gender and self-efficacy.

Method: The analysis was performed on a cross-sectional study based on Ungdatas survey from 2017-2019. The sample is adolescents in upper secondary schools in Norway, who have reported been exposed to child maltreatment 5 times or more in the last 12 months. In the initial analysis, bivariate relationships were examined between the predictors of social support from other adults, friendships, self-efficacy, and the dependent variable "have you told anyone that you have been exposed to child maltreatment in the last 12 months?".

Socioeconomic status was included as a control variable. Initially, surveys were also conducted on the general prevalence of self-reports of domestic violence and who disclosure. A logistic regression analysis was performed to examine the impact of the various predictors on whether adolescents report or not, split by gender.

Findings: The analysis show that there are a small number of adolescents who report experiences with child maltreatment. Furthermore, the analysis show that there are a larger amount of boys who report of child maltreatment than girls, but that there are more girls who disclosure compared to boys. Girls are more likely to disclosure if they have significant friendships. Social support from other adults increases the likelihood that boys will tell someone, but increases the likelihood of disclosure when boys have self-efficacy beliefs.

Summary: This study confirms previous research and theory that boys and girls handle stressful situations differently. The analysis also confirm previous theory and research that friendships are important for girls disclosure to child maltreatment. On the other hand, the findings that shows that self-efficacy beliefs reduces the probability of disclosure, do not on the other hand agree with previous research.

Innholdsfortegnelse

Kappe:

Innledning	1
Problemstilling	2
Terminologi	2
Teoretisk rammeverk	4
Transaksjonell stressteori	4
Tidligere forskning og teori	5
Kjønnforskjeller	6
Sosial støtte	7
Mestringstro	8
Metode	10
Ungdata-undersøkelsen	10
Forskningsetikk	11
Analyse	13
Pålitelighet og reliabilitet	14
Funn	17
Diskusjon	18
Problemstilling i kontekst av teoretisk utgangspunkt	18
Utfordringer knyttet til begrepsbruk	18
Studiens bidrag til kunnskapsfeltet	20
Konklusjon	21
Litteraturliste	22

Artikkel:

Innledning	34
Denne studien	36
Metode	37
Ungdata-undersøkelsen	37
Utvalg	37
Avhengig variabel - Sagt ifra om vold	38
Uavhengige variabler	38
Kontrollvariabel- Sosioøkonomisk status	39
Statistisk analyse	39
Resultater	41

Andel som har sagt ifra og ikke sagt ifra	41
Logistisk regresjon	44
Diskusjon	47
Vennerelasjoner	48
Mestringstro	48
Sosial støtte fra andre voksne	49
Prevalens	50
Styrker og begrensninger med studien	50
Implikasjoner for videre forskning og praksis	51
Konklusjon	53
Litteraturliste	54

VEDLEGGSLISTE:

Vedlegg 1: Forfatterveiledning- Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning.

Vedlegg 2: Opprinnelige spørsmål fra Ungdata-undersøkelsen 2017-2019

Vedlegg 3: Taushetserklæring NSD

TABELLOVERSIKT:

Tabell 1: Deskriptiv statistisk og signifikanstest over uavhengige variabler for gutter, og om de har sagt ifra til noen eller ikke.

Tabell 2: Deskriptiv statistisk og signifikanstest over uavhengige variabler for jenter, og om de har sagt ifra til noen eller ikke.

Tabell 3: Logistisk regresjon for gutter, uavhengige variabler på avhengig dikotom variabel

Tabell 4: Logistisk regresjon for jenter, uavhengig variabler på avhengig dikotom variabel

Innledning

Flere millioner barn i verden blir årlig utsatt for vold fra foreldre eller omsorgsgivere (WHO, 2020). På verdensbasis rapporterer 23% barn å ha blitt utsatt for fysisk misbruk (Stoltenborgh, Bakermans-Kranenburg, Alink & van Iljendorn, 2015, s.44). I Norge har 1 av 20 ungdommer fra 12-16 år opplevd å bli utsatt for alvorlig fysisk vold, mens 1 av 5 har blitt utsatt for mildere vold (Hafstad og Augusti, 2019, s.13-14).

Barn utsatt for vold i hjemmet kan få langvarige konsekvenser som både kan føre til fysiske, psykiske og atferdsmessige problemer for den utsatte. WHO beskriver også barn utsatt for vold som et samfunnsmessig og økonomisk problem, da det kan føre til sykehusinnleggelse og langvarige helsekostnader. Videre legges det vekt på at avdekking og identifisering av vold i hjemmet, så tidlig som mulig, vil være av stor betydning for barn og samfunnet (WHO, 2020).

I tillegg til å skade barn og å være et samfunnsmessig problem, er det i tillegg i Norge forbudt å slå barn (Barnelova, 1981, § 30, tredje ledd). Det vil derfor være av stor betydning å avdekke dette. For å forsøke å fange opp flere barn og unge som blir utsatt for vold i hjemmet er det nødvendig med kunnskap om hvilke faktorer som både bidrar og reduserer sannsynligheten for å si ifra til noen.

Kjennskap til denne kunnskapen er også av betydning for de som skal arbeide i praksis med barn og ungdom. Dette gjelder i alle arenaer der barn og unge oppholder seg, som ansatte ved skoler, barnehager, fritidsklubber og barnevernsansatte. Kunnskap om faktorer som fremmer eller hemmer at ungdommer sier ifra vil være nyttig slik at man lettere kan fange opp flere. Tiltak rettet mot de som ikke sier ifra, vil trolig også øke statistikken over de som sier ifra.

Det er gjort mange studier på temaet på verdensbasis. Forskningen er derimot ulik, og mye av fokuset er rettet mot prosessen når barn forteller eller hvordan man skal legge til rette for at barn og unge gjør det. Det er derimot lite forskning på hvem disse barna og ungdommene er, og hvilke faktorer som påvirker de til å gjøre det. I tillegg har mange av studiene som omhandler temaet et retrospektivt fokus, og gjelder ikke ungdommer som står i situasjoner i øyeblikket.

Hensikten med studien er å trekke frem ulike ressurser ved og rundt ungdommer for å undersøke hva som påvirker dem til å si ifra. Dette vil gjøres ved å ta utgangspunkt i Lazarus og Folkmans (1984) stressteori. Ressursene som skal undersøkes i denne oppgaven er sosial

støtte fra andre voksne, vennerelasjoner og mestringstro. I tillegg vil oppgaven ha et overordnet fokus på kjønnsforskjeller, da for å se om det er ulike faktorer som gjør seg gjeldende for gutter og jenter.

For å undersøke dette blir Ungdatas spørreundersøkelse fra 2017-2019 benyttet. Dette er en nasjonal undersøkelse for barn og unge på ungdoms- og videregående skoler i Norge (Ungdata, u.å, a). De statistiske analysene vil bli gjort på deltakere fra ungdomsskoler i Norge som har svart at de har blitt utsatt for vold i hjemmet. Ved bruk av denne studien vil de nevnte faktorene, sosial støtte fra venner og andre voksne, og mestringstro, undersøkes om dets betydning for om jenter og gutter sier ifra til noen. I tillegg vil generell prevalens på temaet undersøkes, da også med et fokus på kjønnsforskjeller.

Ved å benytte seg av ungdatas spørreundersøkelse, som er en nasjonal undersøkelse, vil man kunne danne seg et innblikk i hva som påvirker unge på landsbasis. Funnene i denne oppgaven kan derfor anses som relevant for alle som arbeider med ungdom i Norge. Forskningsfeltet innenfor barnevern er i Norge i stor grad preget av kvalitativ forskning, denne studien er derfor også et forsøk på å bidra til å utdype kunnskapen innenfor voldstematikken ved generaliserbare tall og resultater.

Masteroppgaven er todelt, og består av en kappe og en artikkel. Kappen er en metatekst men vil også sammenfatte resultater og konklusjoner som fremstilles i artikkelen. Kappen vil ha et hovedfokus på teoretiske og metodiske aspekter ved masterstudien. Teoretiske perspektiv og implikasjoner ved studien vil også bli diskutert i kappen. Artikkelen er tenkt skrevet for Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, og forfatterveiledning for tidsskriftet vil bli vedlagt. Artikkelen vil ha et mer eksplisitt fokus på resultatene av studien og diskusjoner omkring dem, i tillegg til implikasjoner for videre forskning og praksis.

Problemstilling

Oppgaven har som formål å forsøke å belyse temaet ved å besvare spørsmålet:

«Hvilke faktorer ved gutter og jenter påvirker dem til å si ifra om at de har opplevd vold i hjemmet?»

Terminologi

Vold og mishandling er begreper som benyttes om hverandre, noe det også vil bli gjort i denne oppgaven, men en begrepsforklaring er nødvendig. Innen internasjonal forskning er det et bredt utvalg av ulike begreper som benyttes på temaet. Det mest passende begrepet for

denne studien er child maltreatment, og det er dette begrepet som i størst grad er blitt benyttet i litteratursøk. Dette begrepet innebærer blant annet fysisk misbruk av barn, og har fokus på at volden er utført av en omsorgsgiver (Klika & Conte, 2018, s.15). Child maltreatment innebærer både seksuell misbruk og psykisk misbruk, men fokuset vil som nevnt være child maltreatment i form av fysisk vold.

I det norske feltet kan begrepet vold innebære både fysisk, psykisk, seksuell og materiell vold. Per Isdal (2000, s.36) definerer voldsbegrepet som «enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil». Videre omtaler han at vold går over til å bli mishandling når det blir et mønster, og beskriver det som vold som skjer mer enn to ganger (Isdal, 2000, s.41).

Sjøvold og Furuholmen (2020, s.68) hevder derimot at Isdals definisjon ikke er tilstrekkelig når det gjelder vold mot barn. De legger vekt på at foreldre til tider må stoppe barn i å gjøre noe de vil, uten at det er til skade for barnet. De har derfor formulert en definisjon tilpasset for barn: «Vold mot barn er enhver handling rettet mot barnet eller barnets trygghetspersoner, som gjennom handling skader, smerter, skremmer eller krenker, utgjør alvorlig risiko for barnets helse og utvikling» (Sjøvold og Furuholmen, 2020, s.68).

I denne studien er fokuset ungdommer utsatt for vold av voksne i familien. Mer spesifikt gjelder volden fysisk vold, i form av slag fra voksne i familien til ungdommer. I tillegg er utvalget basert på ungdommer som rapporterer å ha blitt slått 5 ganger eller mer de siste 12 månedene, da for å ha et fokus på vold som skjer i form av et mønster, nemlig mishandling (Isdal, 2000, s.41). Begrepet ungdommer vil i denne oppgaven være barn på ungdomsskolen, og vil innebære barn fra alderen 12 til 16.

Teoretisk rammeverk

Hva er det som gjør at noen barn klarer seg til tross for at omstendighetene rundt dem ikke tilsier det? Når individer opplever stress i livet, kan man reagere på ulike måter. Det å oppleve vold i hjemmet kan anses som en stressende situasjon for unge å stå i. Noen velger å håndtere det med benektelse, mens andre kan bruke mestringsstrategier som går på problemløsning og å oppsøke hjelp fra andre (Holt, Bremner, Sutherland, Vleik, Passer, Smith, 2015, s.698).

Det å si ifra til noen om at man har blitt utsatt for vold i hjemmet, anses som en mestringsstrategi. Det å si ifra til noen inkluderer både en problem-fokusert strategi og det å oppsøke hjelp (Holt et al., 2015, s.698). Hvilke faktorer som påvirker denne strategien å håndtere et problem på, som sosial støtte og mestringstro, vil videre bli fokuset for det teoretiske rammeverket som blir benyttet i oppgaven. Det teoretiske rammeverket vil ta utgangspunkt i Lazarus og Folkmans (1984) transaksjonelle stressteori. Denne modellen gir et innblikk i hvordan individuelle og miljømessige faktorer spiller inn når man opplever stressende situasjoner.

Transaksjonell stressteori

Lazarus og Folkman (1984, s.293-296) har utarbeidet en transaksjonell stressteori for å forstå hvordan mennesker reagerer på stress. Denne modellen ser på personen og miljøet i et dynamisk gjensidig toveis forhold. Videre hevder de at psykologiske og sosiale prosesser er av betydning for hvordan mennesker tolker eller vurderer sine pågående transaksjoner med miljøet, og at de vil være i en kontinuerlig prosess.

I forbindelse med dette har de identifisert tre typer kognitive vurderinger for stress; primær, sekundær og revurdering. Den primære vurderingen handler om vurdering av situasjonen. En stressende situasjon kan ifølge Lazarus og Folkman (1984, s.52-54) ha tre former; skade/tap, trussel og utfordring. Videre handler den sekundære vurderingen om hva man skal eller ikke skal gjøre. Innenfor denne er det ulike ressurser som påvirker hvordan man reagerer.

Først og fremst har man noen primære ressurser som er personers egne egenskaper. Dette inkluderer positiv tro, helse og energi og sosial kompetanse. Positiv tro er en ressurs for mestring som handler om at man klarer å opprettholde håpet i de mest ugunstige forholdene. De andre ressursene er mer miljømessige og inkluderer sosial støtte og materielle ressurser. Sosial støtte handler her om at man får emosjonell og informativ støtte fra nettverket rundt (Lazarus og Folkman, 1984, s.160-164).

Tidligere forskning og teori

Flere studier påpeker manglende kunnskap om avdekking av fysisk misbruk av barn. Det kommer også frem fra studier at det er mangelfull litteratur som tematiserer voldens kontekst, som ikke har et minoritetsperspektiv. Det uttrykkes også et ønske om forskning som fokuserer på hva som gjør at barn forteller heller enn hva som hindrer de i å gjøre det (Brennan & McElvaney, 2020, s.97.; Jernbro, Otterman, Lucas, Tindberg, Janson, 2017, s.451; Kojan et al, 2020, s.64).

Forskning som handler om det å fortelle, har hovedsakelig et fokus på barn utsatt for seksuelt misbruk. Cossar, Belderson og Brandon (2019, s.1) hevder derimot at selv om faktorene for å fortelle kan være lik på tvers av ulike typer misbruk, er det et behov for forskning innenfor temaet. Kunnskapen fra tidligere forskning på barn utsatt for seksuelle overgrep fokuserer på faktorer som legger til rette for at barn forteller om dette, og forskningen som blir lagt frem i oppgaven er derfor i noen grad basert på dette. Som Cossar og kollegaer (2019, s.1) poengterer, kan faktorene for å fortelle noen, være noe likt for ulike typer misbruk.

Forekomst

Det er vanskelig å anslå den reelle forekomsten av vold mot barn. Dette både fordi studier på området bruker ulike metodologiske fremgangsmåter, og ulike definisjoner av begreper, som gjør det vanskelig å sammenligne (Kojan et al, 2020, s.12). I Norge er det derimot gjort noen større omfangsstudier, blant annet UngVold- og UEVO-studien.

UngVold-studien er en skolebasert undersøkelse for ungdommer i 3.klasse på videregående skoler i Norge. Denne studien er gjort i både 2007 og i 2015 noe som gjør det mulig å sammenligne resultater (Mossige og Stefansen, 2015, s.13). Studien viste at det hadde vært en nedgang i antall rapporterte voldshendelser fra 2015 til 2007, der én av ti rapporterte om vold i hjemmet i 2015, mens to av ti rapporterte om vold i hjemmet i 2007 (Mossige og Stefansen, 2015, s.55).

UEVO-studien er en undersøkelse om vold- og overgrepserfaringer blant ungdommer fra 12-16 år i Norge. I denne studien ($n=9240$) rapporterte 1 av 20 å ha blitt utsatt for alvorlig fysisk vold mens 1 av 5 rapporterte om mildere fysisk vold (Hafstad og Augusti, 2019, s.13-14).

Kjønnsforskjeller

Gutter og jenter blir ofte sosialisert til å ha forskjellige mål og motiver. Ulike sosiale og interpersonlige mål kan vise seg forskjellig i eksempelvis kulturelle kjønnsroller som omsorgsgiver og økonomisk forsørger. Jenter og gutter kan også ha ulike behov for intimitet og kontroll, og i makt og status gjør ubalanser ofte seg tydelig mellom gutter og jenter, der gutter oftere har høyere status enn jenter (Brody & Hall, 2008, s.395).

Jenter og gutter kan også reagere ulikt på følelser og konflikter. Det kan skyldes underliggende biologiske prosesser som temperament, i tillegg til sosiale og kulturelle rolleforventninger om kjønnsforskjeller. Teori indikerer at jenter i større grad rapporterer om både positive og negative følelser i samtaler enn gutter (Brody & Hall, 2008, s.395- 399). Dette gjør seg også tydelig i flere studier om voldsrapportering.

Flere studier viser at det er en større andel jenter enn gutter som har sagt ifra til noen om vold i hjemmet (Alaggia, Colling-Vezina & Lateef, 2017, s.276; Hershkowitz, Lanes & Lamb, 2005, s.1206). Jernbro og kollegaer (2017, s.456-459) gjorde en nasjonal undersøkelse i Sverige av barn i niendeklasse (n=3202) om ulike typer mishandling. I denne studien kom det også frem at jenter oftere sa ifra om både fysisk og psykisk misbruk. En annen studie viser derimot ingen forskjell mellom gutter og jenter og hvem som sier ifra (Stoltenborgh, Bakermans-Kranenburg, van IJzendoorn & Alink, 2013, s.81).

Kjønnsforskjeller viser seg også i hvordan ungdommer reagerer på stress. Seiffge-Krenke og Shulman (1990, s.359) gjorde en studie av ungdommers reaksjoner på stress (n=540) fra Israel og Tyskland, med et teoretisk utgangspunkt i Lazarus og Folkmans stressteori. Denne studien fant at jentene i større grad adresserte problemene når de skjedde, snakket om det med betydningsfulle andre, eller forsøkte å løse problemet. Guttene derimot hadde en tendens til å prøve å håndtere det på egenhånd, heller enn å søke sosial støtte. Guttene hadde også i større grad fokus på å prøve å glemme eller venne seg til problemet (Seiffge-Krenkes & Shulman, 1990, s.364).

Andre teorier viser også at biologien kan spille en rolle for hvordan gutter og jenter reagerer forskjellig på stress. På grunn av hormonene i kroppen vil jenter i større grad søke sosial støtte i stressende situasjoner enn gutter (Taylor, 2006, s.276; Taylor, Klein, Gruenewals, Gurung, Fernandes-Taylor, 2003, s.325). Flere studier viser også at gutter har en tendens til å velge problemfokuserede strategier som det første valget når de blir utsatt for stress, mens jenter

oftere er mer avhengig av følelsesmessig støtte (Billings & Moos, 1984, s.887; Ptacek, Smith & Zanas, 1992, s.766).

Sosial støtte

Sosial støtte kan ifølge Zachariae (2014, s.193) beskrives som ressursene personer har i sitt nettverk. Støtten kan deles i forskjellige former, deriblant følelsesmessig støtte, anerkjennelse og praktisk støtte. En generaliserende positiv effekt ved å ha sosial støtte er ifølge Cohen og Wills (1985, s.312-313) at man får positive erfaringer og stabile roller i livet sitt. Når mennesker opplever belastninger, kan sosial støtte fra andre føre til å redusere eller eliminere stressreaksjoner. Dette kan både være ved å få forslag til løsninger på problemer eller ved å få hjelp til å redusere opplevelsen av problemet. Sosial støtte kan også være viktig i stressende situasjoner ved at man får støtte som kan berolige stressreaksjoner eller legger til rette for sunn oppførsel.

Dette understreker også Amrikhan (1990, s.1068) som hevder at det å oppsøke sosial støtte kan være en måte å håndtere stress på. Det kan handle om at man får assistanse eller emosjonell støtte i stressfulle situasjoner. Masten og Coatsworth (1998, s.215) hevder også at en god relasjon til en omsorgsfull voksen, kan bidra til at utsatte barn og unge klarer seg bedre ved å lettere sette ord på følelser og bidra til å utvikle selvtillit og tro på egne evner.

Ulike studier viser at sosial støtte er en viktig faktor for at barn og unge utsatt for vold velger å si ifra til noen. Studier viser også at barn og unge ofte velger å si ifra til en i nettverket først. Jernbro og kollegas studie (2017, s.456-459), som nevnt tidligere, fant at mangelfull tillit til voksne og andre autoriteter var en grunn til at ungdommene valgte å ikke si ifra til noen. Andre studier viser at en stor andel av de som har blitt utsatt for vold velger å si ifra til venner (Bottoms et al, 2016, s.1321; Kogan, 2004, referert i McElvany, Greene & Hogan, 2014, s.942; Jernbro et al, 2017, s.457).

En annen studie av barn og unge fra 13- 18 år (n=22) som hadde opplevd seksuelle misbruk og deres foreldre (n=14) i Irland, fant også at unge først hadde valgt å fortelle en venn, kjæreste eller kusine før de eventuelt tok kontakt med andre voksne eller foreldre (McElvany et al, 2014, s.938. Thulin, Kjellberg og Nilsson (2019, s.292) studerte barn som hadde vært i kontakt med velferdssystemet på grunn av fysisk misbruk av en eller begge omsorgsgivere. Denne studien fant derimot at ansatte på skolen, lærere eller helsesøster var de barna ønsket å snakke med når de ville fortelle noen om opplevd fysisk misbruk.

Mestringstro

Mestringstroens innvirkning på om ungdommer sier ifra eller ikke er også et fokus for denne studien. Begrepet «self-efficacy» som i denne oppgaven blir oversatt til mestringstro, ble først introdusert av Albert Bandura (1995, s.3) og handler om troen på at egen atferd vil føre til ønsket utfall. Bandura (1995, s.3) støttet oppunder at dersom man hadde tro på at man vil klare noe, så vil man få det til. Videre hevder han at en viktig faktor i hvordan folk regulerer livene sine er hvordan mestringstroen deres er. Folk som opplever at de har stor tro på at de vil kunne gjøre det som trengs for å overkomme utfordringer og for å nå målene sine, har høy mestringstro. Det er ifølge Bandura (1995, s.3) fire faktorer som påvirker hvordan menneskers mestringstro er. Den første, og mest effektive faktoren, handler om hvordan man har erfart tidligere situasjoner. Dersom man har lyktes i tidligere erfaringer vil dette føre til en robust tro på egen mestringsevne.

Den andre faktoren som styrker mestringstroen, handler om sosiale modeller. Det å se folk som ligner på en selv, klare å nå et mål, vil styrke troen på at en selv også vil kunne klare det (Bandura, 1995, s.3). Dette vil på samme måte kunne påvirke negativt, dersom man ser andre folk ikke lykkes, kan det føre til mindre tro. Den tredje faktoren som kan påvirke mestringstroen er verbal «overtalelse». Det handler om at andres verbale ytringer, enten negative eller positive kommentarer, vil påvirke egen tro på mestring. Eksempelvis dersom en lærer oppfordrer elever med setninger som «dette klarer du», kan dette påvirke elevenes tro på at de kan nå målene sine. Den siste faktoren handler om den følelsesmessige «kontrollen» man har. Dersom man opplever at man selv klarer å kontrollere følelsene sine vil dette ha en positiv effekt på egen mestring og der igjen støtte under muligheten for å lykkes i det man vil (Bandura, 1995, s.4).

Det er ulike funn i studier av betydningen av mestringstro for å si ifra til noen om stressende hendelser i livet. En Canadisk studie av sosialarbeidere (n=11) som har jobbet med gutter utsatt for seksuelle overgrep i flere år, påpekte at mot og styrke var faktorer som var viktige for å kunne si ifra til noen om seksuelle misbruk. Det kom også frem at det å se andre menn som hadde opplevd lignende hendelser, stå frem med sine historier, var en motiverende faktor for å si ifra (Sivagurunathan, Orchard, MacDermid & Evans, 2019, s.458-460).

En annen større studie fra Canada om rapportering av seksuelle misbruk (n=69) blant gutter og jenter som hadde søkt hjelp hos psykisk helse organisasjoner fant også dette. De fant at det å høre om andre som hadde sagt ifra, og deres erfaringer med dette, hadde innvirkning på hvorfor de valgte å fortelle (Gagnier & Collin-Vézina, 2016, s.225-232). I denne studien kom

det også frem at en motiverende faktor for å si ifra var å prøve å forhindre at det samme skjedde med andre barn, og på den måten prøve å beskytte dem.

Andre studier viser at barn som ikke velger å fortelle om misbruk, kan føle på følelser som hjelpeløshet og streng selvvurdering. Blant annet en studie av kvinnelige college studenter (n=1679) utsatt for seksuell og/eller fysisk misbruk i USA, fant at unngåelse av tanker om det som hadde skjedd, førte til at man unngikk å fortelle noen om det (Bottoms et al, 2016, s.1330-1313). McElvany, Greene og Hogans studie (2014, s.939) som nevnt tidligere, fant også at tvil på seg selv, samt intrapersonlige og interpersonlige erfaringer påvirket om man sa ifra til noen eller ikke.

Metode

I dette kapittelet vil det bli presentert en begrunnelse av valg av metode for å forsøke å besvare problemstillingen. Det vil i tillegg bli redegjort for planlegging og gjennomføring av datainnsamling, samt justeringer og endringer som er gjort i prosessen. Forskningsetiske retningslinjer, samt en beskrivelse av hvilke analyser som er benyttet blir også lagt frem. Avslutningsvis vil validitet og reliabilitet, samt metodiske begrensinger og holdbarhet bli diskutert.

Valg av metode

For å forsøke å svare problemstillingen ble kvantitativ metode valgt. Innenfor samfunnsforskning egner kvantitativ metode seg for studier der man ønsker å undersøke gruppeforskjeller for en avhengig variabel eller beskrive hvordan noen uavhengige variabler skaper variasjon på en avhengig variabel. I denne studien var det ønskelig både å undersøke gruppeforskjeller mellom gutter og jenter, samt se hvordan ulike faktorer øker eller minsker sannsynligheten for å si fra. Kvantitativ metode var derfor passende (Thrane, 2018, s.145). I tillegg var det ønskelig å få et bredt perspektiv slik at det var mulig å generalisere data om ungdom i Norge.

Datasettet som ble innhentet var ungdoms spørreundersøkelse av ungdommer ved videregående- og ungdomsskoler fra 2010-2019. Datainnsamlingen ble gjort gjennom en bestilling på NSD, som innehar datasettet. Der måtte format, formål og tilgangsforklaring legges ved. I tillegg ble et prosjekt med en kort beskrivelse av masteroppgavens tema, beskrevet på nettsidene til NSD. Det ble også signert en taushetserklæring (Vedlegg 3), som vil bli nærmere beskrevet senere i kapittelet.

Ungdata-undersøkelsen

Ungdata-undersøkelsen har siden 2009 vært et samarbeid mellom NOVA, de fire kompetansesentrene for rus og kommunesektorens interesse, og arbeidsgiverorganisasjon. Utviklingskostnadene blir dekket av helsedirektoratet, barne- og likestillingsdepartementet og justisdepartementet. Siden 2013 har også Helsedirektoratet finansiert Ungdata slik at tilbudet er gratis for alle kommuner og fylkeskommuner (Ungdata, u.å., b).

Ungdata har hatt som mål å gi en mer samordnet innsamling slik at man lettere kan sammenligne resultater på tvers av kommuner i Norge (Ungdata, u.å., b). Dette har vært en av hovedgrunnene til at Ungdata ble benyttet i denne oppgaven, nemlig for å kunne sammenligne data om ungdommer og vold på landsbasis.

Ungdataundersøkelsen omfatter et bredt spekter av spørsmål på ulike temaer. Spørreskjemaet er bygget opp av tre deler der den første delen er en grunnmodul. Den delen inneholder et fast sett av spørsmål som stilles til alle som deltar i undersøkelsen. Den delen er obligatorisk å ha med for alle kommuner og fylkeskommuner, og inneholder spørsmål om blant annet forhold til foreldre og venner, fritidsaktiviteter og framtidsplaner. Den andre delen av undersøkelsen er tilleggsmoduler, i denne delen kan de ulike kommunene og fylkeskommunene velge å ta med spørsmål fra Ungdatas ulike temamoduler (Ungdata, u.å., a).

Undersøkelsen skal normalt ikke ta mer enn én skoletime å gjennomføre, og grunnmodulen vil utgjøre omtrent halvparten av spørsmålene i undersøkelsen. Den siste delen består av eventuelle egenkomponerte spørsmål som de ulike skolene kan spørre som er relevant for de ulike lokale forholdene (Ungdata, u.å., a).

I denne oppgaven er det benyttet årene 2017-2019 og informantene er barn og unge som går på ungdomsskoler i Norge. Valget av årene 2017-2019 ble gjort på grunn av spørreskjemaets revideringer og på grunn av kommune- og fylkesendringer. Det gjøres for å motvirke at lokale variasjoner får for stor påvirkning på materialet nasjonalt. Det er derfor anbefalt å bruke et flytende gjennomsnitt over flere år, slik at 1 periode blir årene 2017-2019 (Frøyland, 2017, s.14).

Forskningsetikk

Når man gjør undersøkelser er det viktig å sørge for at forskningen ivaretar en rekke prinsipper. NESH fungerer som et organ som skal sørge for at forskningsetiske retningslinjer fremmer god og ansvarlig forskning. Blant annet må forskning skje i henhold til personvernloven, ha en grunnleggende respekt for menneskeverdet og sørge for tilstrekkelig informasjon til deltakerne (NESH, 2018). Dataen som samles inn gjennom Ungdata på ungdomstrinnet er kun anonyme data. Det vil derfor ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner i spørsmålene som er gitt til elevene på ungdomsskolen. Det er frivillig for elevene å svare på undersøkelsene, samt hvilke spørsmål de ønsker å svare på (Ungdata, u.å., c). I forkant av undersøkelsene sendes det ut et informasjonsbrev til elever og foresatte. Foresatte, med barn under 18 år, kan også velge å reservere barn fra å delta i undersøkelsen (Ungdata, u.å., d).

Det er velferdsforskningsinstituttet NOVA som har det overordnede ansvaret for at datainnsamlingen skjer i tråd med forskningsetiske retningslinjer, regelverk og lover (Ungdata, u.å., d.). Før NSD låner ut datamaterialet til forskningsprosjekter må man registrere

prosjektet, som nevnt tidligere, i tillegg til å signere en taushetserklæring. Ved å signere taushetsplikten forpliktet man seg til å følge NSDs krav om taushet som blant annet går ut på å slette datafilen etter endt prosjekt, referere til datadistributør og ikke gi andre personer tilgang til dataen som disponeres (Vedlegg 3).

Variabler og vurderinger

Valg av variablene som ble benyttet i analysene ble gjort med bakgrunn i den transaksjonelle stressteorien til Lazarus og Folkman (1984) og i tidligere forskning på temaet. Faktorene som benyttes som uavhengige variabler er sosial støtte, i form av verdifulle vennskap, støtte fra andre voksne, og mestringsstro. Alle analysene ble gjort på gutter og jenter hver for seg for å kunne undersøke eventuelle forskjeller. Utvalgsvariabelen i studien er ungdommenes rapportering om hvor mange ganger de har blitt utsatt for slag av voksne i familien de siste 12 månedene. I tillegg, som skrevet tidligere, blir utvalget basert på de som rapporterer å ha blitt slått 5 ganger eller mer de siste 12 månedene. Dette for å ha et fokus på vold i form av et mønster, men også for å skille ut useriøse og mer tilfeldige svar. Avhengig variabel i studien er om ungdommene har forsøkt å si ifra til noen om at de har blitt utsatt for vold i hjemmet.

I tillegg er det inkludert kontrollvariabel på sosioøkonomisk status. Braarud og Raundalen (2011, s, 42) hevder at blant annet sosioøkonomisk status er en viktig faktor i forholdet mellom familievold og skadeutvikling. Denne variabelen ble derfor inkludert for å undersøke om det har en innvirkning på problemstillingen. I forkant av analysene ble denne variabelen satt sammen for å danne en samlevariabel, den vil bli beskrevet nærmere under.

Sosioøkonomisk variabel

Variabelen sosioøkonomisk status er inkludert som kontrollvariabel i analysene. Sosioøkonomisk status blir i denne oppgaven brukt som en indikator for sosial plassering blant ungdommene. For å måle sosioøkonomisk status er det dannet en samlevariabel som måler summen av økonomisk, kulturell og sosial kapital. Spørsmålene er inkludert i undersøkelsen for å fange opp sosioøkonomiske forhold i familiene til ungdommene, og er inspirert av den internasjonale undersøkelsen «Helsevaner blant skoleelever» (Samdal et al, 2012, referert i Bakken, Frøyland, Sletten, 2016, s, 22).

Spørsmålene som er inkludert handler om foreldrene har utdanning fra høyskole eller universitet (ja/nei), den kulturelle kapitalen måles gjennom spørsmålet «hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere?» der svaralternativene er fra «ingen» til «mer enn 1000

bøker». I tillegg måles velstandsnivået i familien gjennom spørsmål som «Har familien din bil?», «Har du eget soverom?», «Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?» og «Hvor mange datamaskiner eller nettbrett har familien din?». Spørsmålene som skal måle velstandsnivået i familien er et mål som kalles «Family Affluence Scale (FAS)» (Currie et al, 2008, s.1429).

Analyse

Datamaterialet ble analysert i IBM SPSS statistics 26. SPSS er et dataprogram for statistiske analyser av kvantitativ data (Johannessen, 2009, s.23). Forskningsspørsmålet ble undersøkt ved en khikvadrattest, før prediktorene ble undersøkt i en korrelasjonsanalyse. Deretter ble det gjort en logistisk analyse av prediktorene fordelt på gutt og jente.

Kjikvadrattest

Kjikvadrattesten ble brukt for å undersøke forholdet mellom kjønn og den avhengige variabelen «Har du forsøkt å si ifra til noen at du har blitt slått?». Hypotesen H0: Det er ingen forskjell mellom gutter og jenter og hvem som sier ifra om at de har blitt slått, og H1 det er en forskjell mellom gutter og jenter og hvem som sier ifra om at de har blitt slått, vil derfor bli undersøkt i en khikvadrattest. Grensen på signifikansnivået ($p < 0.05$) vil bli brukt som grense for om hypotesen skal forkastes eller ikke (Johannessen, 2019, s.137). Dersom p-verdien er lavere enn signifikansnivået vil man godta H1 om at det er en kjønnsforskjell.

Videre ble en kjikvadrattest benyttet for å undersøke forskjeller mellom prediktorene og den avhengige variabelen, fordelt på kjønn. En kjikvadrattest er egnet for å undersøke forskjeller mellom kategoriske variabler (Pallant, 2020, s.223). Kji-kvadrattesten brukes også for å undersøke korrelasjonen mellom prediktorene og avhengig variabel. Verdiene som benyttes for effekt av korrelasjon er 0.1 for lav, 0.3 for medium og 0.5 for høy korrelasjon (Pallant, 2020, s.228).

T-test

En t-test ble brukt for å undersøke forholdet mellom den avhengige variabelen og kontrollvariabelen sosioøkonomisk status, fordelt på gutter og jenter. Denne testen er best egnet til å sammenligne gjennomsnitt på kontinuerlige variabler, og de derfor benyttet i de inngående analysene på kontrollvariabelen (Pallant, 2020, s.251).

Regresjon

Logistisk regresjonsanalyse ble valgt da den kan undersøke de ulike variablenes påvirkning på hvem som sier ifra til noen at de har blitt slått i hjemmet. Variablene ble plassert hierarkisk basert på tidligere forskning og teori. Logistisk regresjon passer undersøkelser som har avhengig variabel på ordinal, eller nominalnivå med få verdier, som den avhengige variabelen i dette utvalget har (Johannessen, 2019, s.159). Odds ratio ble kalkulert med et konfidensintervall på 95%. Verdien 0, på de dikotome variablene, ble satt som referansekategori.

Hosmer og Lemeshows test ble brukt som indikator for å undersøke modellenes holdbarhet. Ifølge Pallant (2020, s.183) er denne testen den mest pålitelige testen i SPSS. Målverdiene for om modellen er signifikant når det benyttes av Hosmer og Lemeshow er $p > 0.05$.

Multikollinearitet ble testet ved bruk av en linæer regresjon. Ifølge Pallant (2020, s.176) kan verdier under 0.1 skape problemer for analysene. Verdien for om multikollinearitet blir et problem, er derfor satt til 0.1.

Pålitelighet og reliabilitet

For å vurdere kvaliteten på studiet er begrepene reliabilitet og validitet relevant å diskutere. En kvalitetssikring som gjøres på ungdatabasundersøkelsen er at spørreskjemaet blir revidert hvert tredje år. Dette gjøres for at spørsmålene skal være tidsrelevant, og at det endres på spørsmål som ikke har fungert som ønsket (Frøyland, 2017, s.16). Siden ungdatabasundersøkelse gjøres på tvers av kommuner og fylkeskommunene i Norge, og at spørsmålene i grunnmodulen er lik for alle på samme skolenivå, har man mulighet til å sammenligne resultater på tvers av kommuner i landet (Undata, spørreskjemaet, u.å).

Det kan stilles spørsmål ved utførelsen av spørreundersøkelsen og grunnen til at det er høye svarprosent. Eksempelvis vil det være ulikt hvor «frivillig» spørreundersøkelsen blir fremstilt av de ansvarlige på skolene. Valsø et al (referert i Elstad, 2019, s.157) hevder at elevene som skulle gjøre spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2006 ble informert om at de enten fikk gjøre undersøkelsen eller sitte med pulten og gjøre skolearbeid til timen var ferdig. Som Elstad (2019, s.157) hevder kan barn muligens oppfatte undersøkelsen som et avbrekk fra skolehverdagen, i hvert fall hvis «motbudet» er skolearbeid.

Eventuelle frafall i antall besvarelser på spørsmål utover i undersøkelsen kan være et tegn på at undersøkelsene er for lange. Vanskelige spørsmål som krever stadig nye vurderinger kan

også føre til lavere svarprosent (Elstad, 2019, s.159). Dataens validitet påvirkes også av et høyt antall spørsmål, kort tid til å svare og spørreskjemaets utforming. Utvalget består også av respondenter som er i en aldersgruppe som lett kan bli ukonsentrert og som ikke har den beste lesekyndigheten. Misforståelser av spørsmål og lite tid kan indikere at validiteten kan ha noen fallgruver (Elstad, 2019, s.168). Ungdatas spørreundersøkelse skal derimot normalt ikke ta mer enn én skoletime, noe som kan bidra til at konsentrasjonen klarer å opprettholdes for ungdommene.

Ungdata-undersøkelsen består, som nevnt tidligere, av en obligatorisk del og en rekke tilleggsmoduler. Tilleggsmodulene velges ut fra kommune til kommune, og vil derfor ikke være lik på tvers av landet. En fallgrube ved dette vil derfor være at ikke et like stort antall som svarer på grunnmodulen, svarer på tilleggsmodulene. Dette vil også gjøre seg synlig i antallet «missing» i resultatene, da dette også gjelder elever som ikke har blitt spurt spørsmålet i tillegg til de som velger å ikke svare på det.

Metodiske begrensninger og holdbarhet

Spørreundersøkelsen som benyttes i oppgaven er en tverrsnittsundersøkelse, og den er uegnet til å si noe om årsak-sammenheng. Dette fordi man undersøker årsak og virkning samtidig, og derfor ikke har mulighet til å si noe om hva som kom først. En longitudinell studie, altså gjentatte tverrsnitt undersøkelser, ville kunne sagt noe mer om årsak-sammenheng (Thrane, 2018, s.146). Dette er derfor ulempen ved at spørsmål bli revidert over tid, da man ikke har mulighet til å kunne sammenligne spørsmål.

Kvantitative data er også begrenset til spørsmålene som er i datasettet og man har ikke mulighet til å stille spørsmål til deltakerne utover det. Intervju med barn utsatt for vold i hjemmet kunne ha gitt mer utdypende svar på temaet som er undersøkt i oppgaven.

Det kan stilles spørsmål ved om en linær regresjon ville vært nyttig og brukt i stedet for den logistiske regresjonen som er benyttet i denne studien. Den logistiske regresjonen er egnet for avhengige variabler som har to verdier, men den har i senere tid blitt erstattet i større grad med lineær regresjon. Dette fordi den logistiske koeffisienten må regnes om på for å kunne være tolkbar, og fordi de lineære koeffisientene i mange tilfeller har vist seg å være lik de logistiske (Thrane, 2018, s.106).

Grunnen til at valget havnet på logistisk regresjon er fordi når det benyttes variabel med to verdier vil lineær regresjon gi feiltermer som alltid er heteroskedastisk, og at den aldri er

normalfordelt. Dette vil påvirke signifikansnivået, og er noen av grunnene til at logistisk regresjon vanligvis blir benyttet når avhengig variabel har to verdier (Thane,2017, s.165-166).

I forkant av NOVAs tilgjengeliggjøring av datasettet blir det gjennomført en «vasking» av datasettet. Syv spørsmål i datasettet brukes for å finne useriøse besvarelser, og luker de ut av datasettet som en standardisert rutine. Eksempelvis vil deltakere som har svart at de er svært plaget av depressivt stemningsleie, men som også scorer høyt på at de er svært fornøyde med alle sider av livet, bli slettet fra datasettet. Det er derimot ingen garanti for at alle useriøse besvarelser blir luket ut. Det er derfor også laget en sumskåre for de som slår ut «tulleindikatoren», og de som har svart på to eller flere slike vil bli slettet. Dette for å unngå at de mest useriøse besvarelsene påvirker analysene (Frøyland, 2017, s.17).

Funn

Av ungdommene som rapporterer å ha blitt slått mer enn 5 ganger de siste 12 månedene, er det en høyere andel som ikke har sagt ifra til noen (64.1%) enn som har sagt ifra til noen (35.9%). Det er flere gutter enn jenter som rapporterer å ha blitt slått, mens det er flere jenter (39.9%) enn gutter (31.8%) som rapporterer at de har sagt ifra til noen om at de har blitt slått mer enn 5 ganger de siste 12 månedene. Det er også en signifikant høyere sannsynlighet at jenter sier ifra sammenlignet med gutter ($p=0.01$).

For gutter utsatt for vold øker sannsynligheten for å si ifra dersom de har sosial støtte fra andre voksne. Når det derimot blir kontrollert for mestringstro, er ikke sosial støtte fra andre voksne viktig lengre. For gutter utsatt for vold minker sannsynligheten for å si ifra til noen dersom man har tro på at man vil kunne takle uventede hendelser på en effektiv måte (mål på mestringstro).

For jenter som er utsatt for vold i hjemmet er det utelukkende gode vennerelasjoner som er viktig. Det å ha en verdifull vennerelasjon er like viktig når det blir kontrollert for både mestringstro og sosial støtte fra andre voksne. For jenter vil det å ha vennerelasjoner øke sannsynligheten for å si ifra, betraktelig.

Diskusjon

Problemstilling i kontekst av teoretisk utgangspunkt

Problemstillingen i studien *Hvilke faktorer ved gutter og jenter påvirker dem til å si ifra om at de har opplevd vold i hjemmet?* har forsøkt og blitt besvart ved å trekke inn faktorer inspirert av den transaksjonelle stressteorien til Lazarus og Folkman (1984). Dette fordi det var ønskelig å finne ut hvilke ressurser ved eller rundt ungdommer som har betydning for at de sier ifra til noen, når de har blitt utsatt for vold. Perspektivet som har blitt tatt utgangspunkt i denne studien, har hatt et fokus på miljømessige- og personlige ressurser. Ressursene som har blitt fokusert på er mestringstro, som regnes som personers egenskaper, i tillegg til miljømessige faktorer gjennom sosial støtte fra venner og andre voksne i ungdommens liv.

Målet med det transaksjonelle fokuset har vært å prøve å løfte frem andre faktorer rundt ungdommer som velger å fortelle om vold i hjemmet, enn det som har vært synlig i tidligere forskning. Tidligere forskning har i stor grad hatt et fokus på hvordan man skal legge til rette for at ungdommer skal si ifra, og hvorfor de velger å gjøre det. Dette er også nyttige kunnskaper å ha i arbeid med barn og unge, men denne studien var grunnet i et ønske om å tilføye kunnskapen på temaet ytterligere. Med dette ble valg av teori derfor naturlig i retning av en transaksjonell teori. Fordelen med en transaksjonell teori i forhold til klassiske psykologiske teorier er at den har fokus på ikke bare enkeltindividet, men også miljøet rundt, og ser de i et dynamisk gjensidig forhold (Lazarus & Folkman, 1984, s.293).

I tråd med Lazarus og Folkmans (1984) stressteori viser resultatene i studien at sosial støtte fra venner og andre voksne viktig for ungdommer som sier ifra om vold. Dette stemmer også med teori som omhandler sosial støtte og dens betydning for stressmestring. Funnene i studien viser også at det er ulike faktorer som er av betydning for de ulike kjønnene. Dette indikerer også tidligere forskning på feltet. Mestringstroens negative innvirkning på at gutter sier ifra stemmer derimot ikke overens med tidligere forskning, dette ville vært interessant og undersøkt videre, da dette blant annet går imot Lazarus og Folkmans (1984) stressteori. Videre ville det også vært interessant og tatt for seg hele Lazarus og Folkmans (1984) teori, på et mer detaljert nivå, og se på dens betydning for ungdommer utsatt for vold i hjemmet.

Utfordringer knyttet til begrepsbruk

Sosial støtte kan beskrives som de ressursene personer har i sitt nettverk (Zachariae, 2014, s.193). I de ulike forskningene som er lagt frem i oppgaven er det forskjellige beskrivelser av sosial støtte, og ulike måling av det. Flere studier undersøker om ungdommer forteller om

vold i hjemmet til venner, mens det i denne studien undersøkes om det å ha vennerelasjoner er av betydning for om de sier ifra eller ikke. Hvordan man måler det vil derfor være noe som kan være en begrensning i forhold til sammenligning av studier.

Det kan diskuteres om andre ressurser i ungdommers nettverk kunne vært interessante å undersøke. Flere studier har blant annet undersøkt lærere eller ansatte på skolen, mens det i denne oppgaven ble valgt å fokusere på andre voksne, da det var en oppfatning om at det favnet bredt. Det kan derimot tenkes at det favner *for* bredt, og at man ikke får like informativ informasjon. Andre faktorer som kunne vært interessant å undersøke er ungdommers inkludering i fritidsaktiviteter eller religiøse organisasjoner, og om det kan ha en innvirkning. Dette kan også regnes som sosial støtte fra miljøet, og ville da muligens gi et annet innblikk i andre sosiale støtte-arenaer som er viktige i ungdommers liv.

I tillegg kunne det vært interessant å undersøke andre relasjonelle forhold i ungdommers liv, som kjæreste eller andre voksne som lærere eller ansatte på skolen. Forhold til foreldre og egenskaper ved foreldre er også faktorer som hadde vært interessant å trekke inn. På grunn av at voldsspørsmålet handler om utsatthet for vold av voksne i familien, og ikke spesifikt hvem, ble det derimot vanskelig å trekke inn spørsmål om foreldre og relasjonen til dem.

Den personlige faktoren mestringstro ble i denne oppgaven valgt for å undersøke dens betydning for om ungdommer sier ifra eller ikke. I tråd med Banduras (1995, s.3-4) teori om mestringstro, hadde det vært av interesse å undersøke andre mestringsrelaterte faktorer. På grunn av undersøkelsens utforming var det derimot ikke andre spørsmål som ble ansett som like passende til å måle det fenomenet. Andre personlige faktorer som ungdommers temperament, følelsesmessig modenhet og deres evne til å sette ord på egne følelser og behov ville også vært interessant å undersøke.

Det kan stilles spørsmål ved om måling av mestringstro, i denne studien, (at man har troen på at man vil kunne klare å takle noe effektivt) til en viss grad undersøker det samme som spørsmålet om man har sagt ifra til noen. Dette da det å si ifra kan anses som en mestringsstrategi og mestringstro kan anses som en ressurs og skillet der kan være noe svakt. Det ble derfor viktig i denne oppgaven å skille mellom ressurser som fremmer eller hemmer mestringsstrategien å si ifra, for å gjøre skillet mellom de tydeligere. Det kan også diskuteres hvorvidt ungdomsskole-elevne som har svart på undersøkelsen, legger ulik betydning i «effektiv måte», da hva som er «effektiv måte» blir opp til hver enkelt å vurdere. Måten dette ble målt på og ordlyden, kan ha gitt utslag på resultatene.

Tidligere forskning har i stor grad trukket frem faktorer som handler om hvordan man skal legge til rette for at barn og unge sier ifra. Denne studien har derimot et fokus på blant annet faktorer «i barnet», nemlig måling av mestringsstro og kjønn. I den anledning kan det stilles spørsmål ved om man ved dette ansvarliggjør barnet i noe grad. Dette fordi ved å undersøke personlige faktorer «i barnet» legger man et litt større fokus på barnet enn ved å fokusere på hva som man som voksen/ansatt kan gjøre for å legge til rette for at de sier ifra. Det er derimot også en styrke å undersøke personlige faktorer ved barnet, da det kan hjelpe i praksis å vite hva man skal fokusere på og legge merke til.

Målingen av vold i denne studien er også noe ulik fra andre forskninger på temaet. Spørsmålet som brukes for å måle volden er noe mer generell, og man får ikke innblikk i hvem i familien som har utøvd volden mot ungdommen. Dette gjør det til en mindre homogen forskningsgruppe, da den ikke er avgrenset til å se på eksempelvis ungdommer utsatt for vold av mor. Det er derimot manglende fokus på hvem som utøver volden i studier på feltet, og det er derfor et behov for ytterligere informasjon om forholdet mellom utøver og ungdommer, og dets betydning for hvordan det oppleves og hvilke konsekvenser det kan føre til (Nilsson, Nordås, Pribe & Svedin, 2017, s.30).

Studiens bidrag til kunnskapsfeltet

Forskningsfeltet innenfor barnevern i Norge er generelt sett preget av kvalitativ forskning. Denne studien er derfor et forsøk på å bidra til å få mer generaliserte funn i feltet som man kan benytte seg av i praksis. Innenfor temaet vold og ungdommers rapportering, er det også lite forskning, og feltet er i stor grad preget av ungdommer utsatt for seksuelle overgrep. Videre er det mindre forskning som fokuserer på hvem det er som sier ifra eller ikke sier ifra, og da altså kjennetegn ved ungdommene.

Studien har også et fokus på kjønn, noe som tidligere forskning innenfor temaet har hatt noe fokus på. Flere studier viser at jenter oftere rapporterer om vold i hjemmet enn gutter, noe som denne studien også viser. Kjønnsperspektivet er nyttig da man kan nærmere beskrive hvilke faktorer som viser seg betydningsfull fordelt på kjønn, og ikke bare ungdommer generelt. Studien har derimot ikke testet om det er signifikante forskjeller mellom gutter og jenter i de ulike modellene, men resultatene viser at det er forskjellige faktorer som er viktige for de ulike kjønnene.

Med tanke på at dette er en tverrsnittsundersøkelse, har man heller ikke mulighet til å si noe om årsakssammenhengen. Dette fordi kartleggingen av årsak og virkning skjer samtidig

(Thrane, 2018, s.146). Dette er en svakhet med studie da man eksempelvis ikke kan beskrive hva som kom først. Ved å benytte seg av en spørreundersøkelse kan man heller ikke stille oppfølgingsspørsmål for å kartlegge videre. For videre forskning vil det derfor være interessant å undersøke mer i dybden på disse funnene, for å få en klarere forståelse. En slik spørreundersøkelse lar man derimot få generaliserte tall på grunn av mange deltakere, noe som er en stryke.

Forskningen på området har i stor grad et fokus på hvordan man kan legge til rette for at ungdommer sier ifra, hvorfor ungdommer sier ifra og hvor mange. Dette er nyttig informasjon i arbeid med avdekking av vold, men det vil også være nyttig for praksisen å vite noe om hvem disse ungdommene er. Oppgaven har derfor en naturlig plass i feltet, og er ment som et supplement og for å forsøke å utdype voldforskningen i Norge. Det å ha kunnskap om hvem som faktisk sier ifra til noen om at de har blitt utsatt for vold i hjemmet, anses som nyttig informasjon for praksis og forebygging.

Konklusjon

Studien viser at det er et fåtall av ungdommer utsatt for vold som ikke sier ifra til noen om det. I tråd med Lazarus og Folkmans (1984) stressteori viser faktorene sosial støtte fra andre, vennerelasjoner og mestringstro seg gjeldende for ungdommer utsatt for vold. Derimot er økende grad av mestringstro noe som minker sannsynligheten for at gutter sier ifra, dette stemmer ikke overens med den transaksjonelle stressteorien. Det kan tyde på at det er andre faktorer som påvirker gutter, og dette ville derfor vært interessant å undersøke nærmere i videre forskning. Vennerelasjoner er av stor betydning for jenter, og øker sannsynligheten for at de sier ifra til noen. Dette gjør også sosial støtte fra andre voksne for gutter utsatt for vold, noe som støttes av blant annet Lazarus og Folkmans (1984) teori.

Litteraturliste

Alaggia, R., Collin-Vezina, D. & Lateef, R (2017). Facilitators and Barriers to Child Sexual

Abuse (CSA) Disclosures: A Research Update (2000-2016). *Trauma, Violence & Abuse*, 20 (2) s. 260-283.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1524838017697312>

Amirkhan, J.H. (1990). A Factor Analytically Derived Measure of Coping: The coping

strategy indicator. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59 (5), 1066-1075.

<https://psycnet.apa.org/fulltext/1991-11477-001.pdf>

Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies (1-46).

I A. Bandura(red.) *Self-Efficacy in Changing Societies*. New York: Cambridge University Press.

Bakken, A., Frøyland, L.R. & Sletten, M.A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier*

Ungdata-undersøkelsen? (NOVA rapport 3/16). Hentet fra:

https://www.researchgate.net/publication/323612884_Sosiale_forskjeller_i_unges_liv_Hva_sier_Ungdata-undersokelsene_Socioeconomic_differences_in_living_conditions_among_Norwegian_youths

Barnelova. (1981). Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7). Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>

Billings, A.G. & Moos, R.H. (1984). Coping, Stress, and Social Resources Among Adults

With Unipolar Depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46 (4). 877-891. <https://psycnet.apa.org/fulltext/1984-23186-001.pdf>

Bottoms, L.B., Peter-Hagene, L.C., Epstein, M.A., Wiley, T.R.A., Reynolds, C.E. &

Rudnicki, A.G (2016). Abuse Characteristics and individual differences related to disclosing childhood sexual, Physical, and Emotional Abuse and Witnessed Domestic Violence. *Journal of interpersonal violence*, 31(7). s.1308-1339. DOI: 10.1177/0886260514564155

Braarud, H.C. & Raundalen, M. (2011). Familievold og barns utvikling: Kunnskap fra

forskning og praksis (s.41-51). I U.Heltne & P.Ø, Steinsvåg (red.) *Barn som lever med vold i familien: Grunnlag for beskyttelse og hjelp* (s.41-50). Oslo: Universitetsforlag.

Brennan, E. & McElvaney, R. (2020). What helps children tell? A qualitative meta-analysis of child sexual abuse disclosure. *Child Abuse Review*, 29. 97-113. DOI: 10.1002/car.2617

Brody, R.L. & Hall, J.A. (2008). Gender and Emotion in Context. I M. Lewis., J.M. Haviland-Jones. & L.F. Barret. (red.) *Hanbook of Emotions* 3.utg. New York: The Guildford Press

Cohen, S. & Wills, T.A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis.

Psychological Bulletin, 98(2), 310-357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>

Cossar, J., Belderson, P. & Brandon, M. (2019). Recognition, telling and getting help with

abuse and neglect: Young people's perspectives. *Children and Youth Services Review*, 106.

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0190740919303792?token=0D57D941D1AC37A23A0057E563B46F739258A6042902D34D2B888777049129C818AFC2207D6D50FEAA0BE38FFADF3100&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210530221323>

Currie, C. , Molcho, M., Boyce, W., Holstein, B., Torsheim, T. & Richter, M. (2008).

Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale. *Social Science & Medicine*, 66(6), 1429-1436.

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0277953607006077?token=AA181EA0386FE51E79E80852B7D19321E7A7CB3EFD914CE7140534136DDF6E21E24CC6E27810E0A3B611C44B3A6968E4&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210530213018>

Elstad, J.I. (2010). Spørreskjemaundersøkelsens fallgruber. I D.Album., M.N.Hansen &

K.Widerberg (Red.), *Metodene våre: Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning* (s.155-173). Oslo: Universitetsforlaget.

Frøyland, L.R. (2017). Ungdata- Lokale ungdomsundersøkelser. Dokumentasjon av

variablene i spørreskjemaet. Hentet fra:

<https://o.nsd.no/data/individ/publikasjoner/NSD2711/Ungdata%20Dokumentasjonsrapport%202010-2019.pdf>

Gagnier, C. & Collin-Vézina, D. (2016). The Disclosure Experiences of Male Child Sexual Abuse Survivors. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(2) s.221-241.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10538712.2016.1124308?needAccess=true>

Hershkowitz, I., Lanes, O. & Lamb, M.E. (2007). Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child abuse and neglect* 31, 111-123.
Doi: 10.1016/j.chiabu.2006.09.004.

Hafstad, G.S. & Augusti, E-M. (Red.) (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: en nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år* (Rapport 4/2019). Hentet fra:
https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf

Holt, N., Bremner, A., Sutherland, E., Vliek, M., Passer, M & Smith, R (2015). *Psychology, the science of mind and behaviour*. 3.utg. Mc Graw Hill Education: Berkshire

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Jernbro, C., Otterman, G., Lucas, S., Tindberg, Y. & Janson, S. (2017). Disclosure of Child Physical Abuse and Perceived Adult Support among Swedish Adolescents. *Child Abuse Review* (26) s.451-464. Doi:10.1002/car.2443

Johannessen, A. (2009). *Introduksjon til spss*. (4.utg.). Oslo: Abstrakt Forlag.

Kojan, B.H., Nilsen, M., Storhaug, A.S., Agerup, T., Clifford, G. & Lichtwarck, W. (2020).

Barnevernets arbeid med barn og unge som har erfart vold og overgrep i nære relasjoner- en litteraturstudie (rapport 3/2020). Hentet fra:
https://www.ntnu.no/documents/1272526675/1281525946/NTNU_rapportserie_3.pdf/6181dadb-ada2-8e62-e8eb-68e7ffaf00b7?t=1588875547866

Klika, J.B. & Conte, J.R (2018) *The APSAC Handbook on Child Maltreatment*. 4.utg. New York: Sage Publications

Lazarus, S.R. & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. USA: Springer Publishing Company, Inc.

Masten. A.S. & Coastworth, D.J. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments. *American Psychologist*, 53 (2), 205-220.
<https://psycnet.apa.org/fulltext/1997-38813-009.pdf>

McElvaney, R., Greene, S. & Hogan, D. (2014). To tell or not to tell? Factors influencing young people's informal disclosure of child sexual abuse. *Journal of interpersonal violence*. 29(5) s.928-947. DOI: 10.1177/0886260513506281

Mossige, S. & Stefansen, K. (red.). (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge: Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. (NOVA rapport, 5/16). Hentet fra:
<https://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/07/Vold-og-overgrep-mot-barn-og-ung-NOVA-Rapport-5-16-web.pdf>

NESH (2018). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og*

teologi. Hentet fra: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>

Nilsson, D., Nordås, E., Pribe, G. & Svedin, C.G. (2017). Child physical abuse- High school students' mental health and parental relations depending on who perpetrated the abuse. *Child abuse & neglect*, 70, 28-38.

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S014521341730203X?token=1D8D286566D4A55E3CE26B0AD063CAE7063975899DA86A7EB953F56B7999B9AE9FD046C885B72C203401C270F1ECFE16&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210526093509>

Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: a step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. London: Open University Press.

Ptacek, J.T., Smith, R.E. & Zanas, J. (1992). Gender, Appraisal, and Coping: A longitudinal analysis. *Journal of Personality*, 60 (4). 747-770.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00272.x>

Seiffge-Krenke, I. & Shulman, S. (1990). Coping style in adolescence: A cross-cultural study.

Journal of cross-cultural psychology, 21(3.), 351-377.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0022022190213006>

Sivagurunathan, M., Orchard, T., MacDermid, J.C. & Evans, M. (2019). Barriers and

facilitators affecting self-disclosure among male survivors of child sexual abuse: The service providers' perspective. *Child Abuse & Neglect*, 88, 455-465.

<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0145213418303430?token=D2435BE9F3BF66A8C523121AC62D720A559E78160E8964CF5E0E0032F917E812990841FD0EAB6F2A990F8FFA9659AD48&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210503134340>

Sjøvold, S.M. & Furuholmen, G.K. (2020). *De minste barnas stemme: sped- og småbarn utsatt for vold og omsorgssvikt*. 2.utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., van Ijzendoorn, M.H., & Alink, L.R.A. (2013). Cultural-geographical differences in the occurrence of child physical abuse? A meta-analysis of global prevalence. *International Journal of Psychology*, 48 (2.) 81-94. <http://dx.doi.org/10.1080/00207594.2012.697165>

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., Alink, L.R.A & van Ijzendoorn, M.H. (2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of Meta-Analysis. *Child Abuse Review*, 24, 37-50. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/car.2353>

Taylor, S. (2006). Tend and Befriend: Biobehavioral Bases of Affiliation Under Stress. *Psychological Science*, 15 (6.), 273-277. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-8721.2006.00451.x>

Taylor, S.E., Klein, L.C., Gruenewald, T.L., Gurung, R.A.R. & Fernandes-Taylor, S. (2003).

Affiliation, Social Support, and Biobehavioral Responses to Stress. I J.Suls & K.A. Wallston (red.) *Social Psychological Foundations of Health and Illness*. Australia: Blackwell Publishing Ltd.

Thulin, J., Kjellberg, C., & Nilsson, D. (2019). Children's disclosure of physical abuse- the process of disclosing and the responses from social welfare workers. *Child Care in Practice*, 26 (3), 285-299.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13575279.2018.1555139?needAccess=true>

Thrane, C. (2017). *Regresjonsanalyse: en praktisk tilnærming*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Thrane, C. (2018). *Kvantitativ metode: en praktisk tilnærming*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Ungdata (u.å.a). Spørreskjemaet. Hentet fra: <https://www.ungdata.no/sporreskjemaet/>

Ungdata (u.å.b). Historien om Ungdata. Hentet fra:
<https://www.ungdata.no/historien-om-ungdata/>

Ungdata (u.å. c). Personvern. Hentet fra: <https://www.ungdata.no/personvern/>

Ungdata (u.å. d). Informasjon til foresatte og elever. Hentet fra:
<https://www.ungdata.no/informasjon-til-ungdom-og-foresatte/>

Zachariae, A.B.(2014). Fællesskab og sundhed: sociale relationers betydning for helbredet

(189-225). S. Nørby & A. Myszak. *Positiv psykologi. En introduksjon til videnskapen om velvære og optimale processer*. 2.utg. København: Hans Reitzels Forlag.

WHO (2020, 8.juni.). Child maltreatment. Hentet fra:

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

Ungdommers rapportering av vold i hjemmet

En kvantitativ studie av hva som kan bidra til at ungdommer forteller om opplevd vold i hjemmet.

Antall tegn mellomrom: 48017

Adolescents disclosure of child maltreatment

A quantitative study of factors which can contribute adolescents to share about experienced child maltreatment.

Number of characers with spaces: 48017

Sammendrag

Denne artikkelen undersøker hva som øker sannsynligheten for at unge utsatt for vold i hjemmet forteller om det til noen. Den har et overordnet fokus på forskjeller mellom gutter og jenter, da får å få et mer nyansert bilde av hva som er av verdi for de ulike gruppene. Med utgangspunkt i Lazarus og Folkmans stressteori (1984) har faktorer i ungdommers sosiale nettverk og personlige egenskaper som mestringstro blitt undersøkt om dets betydning for om ungdommer sier ifra til noen. Analysene viser at det er en større andel gutter som rapporterer om å bli utsatt for vold i hjemmet enn jenter. Videre er det færre gutter enn jenter som sier ifra om det til noen. Studien viser at det å ha betydningsfulle vennerelasjoner øker sannsynligheten for at jenter sier ifra til noen. For gutter øker sannsynligheten for å si ifra til noen dersom de opplever at de har sosial støtte fra andre voksne. Derimot minker sannsynligheten for at gutter sier ifra dersom de har mestringstro. Analysene i studien er basert på tverrsnittsdata fra Ungdata-undersøkelsen. Dataene som benyttes er nasjonalt representativt av norske ungdommer utsatt for vold i hjemmet, på ungdomsskoler i Norge i årene 2017 til 2019, N=1244.

Nøkkelord: ungdommer, vold i hjemmet, selvrapporing

Abstract

This article investigates which factors that increase the likelihood of adolescents disclosure of child maltreatment. It has an overall focus on gender differences, this to get a more nuanced picture of what influences the different groups. Based on Lazarus and Folkmans stress theory (1984), factors in young people's social networks and personal characteristics such as self-efficacy, have been investigated to examine their significance for whether young people disclosure or not. The analysis shows that a larger proportion of boys report being exposed to child maltreatment than girls. Furthermore, there are fewer boys than girls who tell someone about it. This study shows that having significant friendships increases the likelihood of girls' disclosure. For boys, the likelihood of telling someone increases if they have social support from other adults. However, the probability of boys telling someone decreases if they have great self-efficacy. The analysis in this study are based on cross-sectional data from the Ungdata survey. The data used are nationally representative of Norwegian adolescents exposed to child maltreatment, in upper secondary schools in Norway, in the years 2017 to 2019, N=1244.

Keywords: adolescents, child maltreatment, disclosure

Innledning

Vold mot barn er dessverre et velkjent fenomen. Per Isdal (2000, s.36) beskriver vold som alle handlinger som er ment for å skade, skremme eller krenke en annen person. I Norge rapporterer 1 av 20 ungdommer å ha blitt utsatt for alvorlig fysisk vold (Hafstad & Augusti, 2019, s.13). WHO beskriver vold som et samfunnsmessig og økonomisk problem, og på verdensbasis blir omtrent 1/4 utsatt for fysisk mishandling (Stoltenborgh, Bakermans-Kranenburg, Alink & van IJendorn, 2015, s.44; WHO, 2020).

For å kunne fange opp flere barn og unge som blir utsatt for vold i hjemmet i Norge, er det nødvendig med kunnskap om hva som øker sjansen for at de sier ifra til noen. I denne studien er hensikten å undersøke hvilke faktorer som bidrar til at de velger å gjøre dette. Studien har også et overordnet fokus på om det er forskjeller mellom gutter og jenter, da det vil gjøre at man får frem et mer detaljert bilde på hvilke faktorer som kan bidra for hvert kjønn.

Problemstillingen som vil bli forsøkt besvart er: *Hvilke faktorer ved gutter og jenter påvirker dem til å si ifra om at de har opplevd vold i hjemmet?*

Det å bli utsatt for vold er både et økonomisk og samfunnsmessig problem, men mest betydningsfullt av alt kan det føre til langvarige konsekvenser for den utsatte (WHO, 2020). For å kunne forebygge vold, og fange det opp, er det nødvendig med tilstrekkelig kunnskap på temaet. Dette gjelder i alle arenaer der barn og unge er, og vil også være nyttig i forebyggende arbeidet. Vold i hjemmet har blitt forsket på over hele verden. Mye av forskningen er derimot rettet mot prosessen når barn og unge forteller, eller hvordan man skal legge til rette for at ungdommer kan gjøre det. Det er derimot lite fokus på hvem som velger å si i fra og hva som kjennetegner de. Denne studien er derfor ment som et supplement til tidligere forskning, for å forsøke å utdype den kunnskapen man har fra før.

Lazarus og Folkmans (1984, s.293-296) transaksjonelle stressteori omhandler hvordan ulike ressurser påvirker hvordan man reagerer på stress i livet. Positiv tro på egne evner til å klare å opprettholde et håp i vanskelige tider er en personlig faktor som vil påvirke hvordan man reagerer på stress. Andre faktorer i miljøet, som sosial støtte og materielle ressurser vil også være av verdi når man opplever stress.

Seiffge-Krenke og Shulmans (1990, s.359-354) studie, basert på Lazarus og Folkmans (1984) teori, fant at det var kjønnsforskjeller blant ungdommer og hvordan de reagerte på stress. Det ble blant annet funnet at jenter i større grad forsøkte å adressere problemet når det oppsto,

eller oppsøkte andre for støtte. Guttene derimot hadde en større tendens til å prøve å håndtere det på egenhånd, eller prøve å glemme det som hadde skjedd.

Forskning viser også at gutter i større grad velger å si fra når de ser at andre gutter i lignende situasjoner har gjort det (Sivargurunathan, Orchard, MacDermid & Evans, 2019, s.458-460). En viktig faktor innenfor Banduras (1995, s.3) teori om mestringstro handler om at man vil få bedre tro på egne evner dersom man ser andre som ligner en selv klare det. Man vil også i større grad klare utfordringer dersom man har tro på at man vil klare de. Dette støttes også av andre studier innenfor temaet.

Mot og styrke ble i en studie dokumentert som viktige faktorer for å si ifra til noen om seksuelle overgrep (Sivagurunathan et al, 2019, s.458-460). På samme måte fant andre studier at unngåelse av tanker om det som hadde skjedd førte til at man i mindre grad fortalte noen om det. At man tvilte på seg selv, hadde streng selvvurdering, og følelse av hjelpeløshet var også faktorer som påvirket (Bottoms et al, 2016, s.1330-1313; McElvany, Greene & Hogan, 2014, s.939). Ifølge Bandura (1995, s.4) kan man påvirke menneskers mestringstro ved verbale ytringer som positive kommentarer og oppfordringer. Eksempelvis kan lærere oppfordre med motiverende setninger for å øke elevens tro på egne evner.

Det er også kjønnsforskjeller når det kommer til selvrapporing av vold i hjemmet blant ungdommer. Selv om en studie ikke fant noe forskjell når det gjaldt kjønn og selvrapporing (Stoltenborgh, Bakermans-Kranenburg, van Uzendoorn & Alink, 2013, s.81), viser flere studier at det er en større andel jenter som sier ifra enn gutter (Alaggia, Colling-Vezina & Lateef, 2017, s.276; Hershkowitz, Lanes & Lamb, 2005, s.1206; Jernbro, Otterman, Lucas, Tindberg & Janson, 2017, s.456-459).

Det at gutter og jenter håndterer stressende hendelser i livet forskjellig kan blant annet skyldes underliggende biologiske prosesser, samt kulturelle og sosiale rolleforventninger knyttet til kjønn. Det har blitt problematisert at jenter og gutter blir sosialisert forskjellig, og at de på den måten danner ulike sosiale og interpersonlige mål (Brody & Hall, 2008, s.395). Biologien kan vise seg ulikt på grunn av temperament og hormonelle faktorer. Det har blitt indikert at hormonelle faktorer kan være med på å forklare hvorfor jenter søker sosial støtte i større grad enn gutter (Taylor, 2006, s.276; Taylor, Klein, Gruenewals, Gurung, Fernandes-Taylor, 2003, s.325).

Sosial støtte kan være av verdi når mennesker opplever stress i livet (Lazarus & Folkman, 1984, s.293-296). Flere studier viser at barn og unge ofte søker til venner, kjæreste eller

søskenbarn når de har blitt utsatt for vold i hjemmet (Bottoms et al, 2016, s.1321; Jernbro et al, 2017, s.457; Kogan, 2004, referert i McElvany et al, 2014, s.942). Sosial støtte kan ha en positiv effekt på mennesker som opplever stress ved å gi de forslag til løsninger på problemer, berolige stressreaksjoner og gi positive erfaringer (Cohen & Wills 1985, s.312-313).

Forskning på feltet viser også at sosial støtte fra voksne i nettverket er en viktig faktor for ungdommer til å si ifra til noen. En studie viser at noen barn og unge valgte å ta kontakt med ansatte på skolen, helsesøster eller andre voksne for å fortelle om fysisk misbruk (McElvany et al, 2014, s.938; Thulin, Kjellgren & Nilsson, 2019, s.292). Sosial støtte fra en omsorgsfull voksen bidrar til at man utvikler tro på egne evner og selvtillit (Masten & Coastworth, 1998, s.208). Det å oppsøke andre i stressende situasjoner er en måte å håndtere det på, da man kan få både emosjonell, praktisk og anerkjennende støtte (Amirkha, 1990, s.1068; Zachariae, 2014, s.193).

Denne studien

Basert på tidligere forskning tyder det på at det er kjønnsforskjeller når det kommer til selvrappoterering av vold i hjemmet. Forskning viser også at kjønnsforskjeller gjør seg gjeldende i hvordan gutter og jenter håndterer og reagerer på stressende hendelser. I tillegg viser forskning at sosial støtte og det å ha mestringsstro, har en innvirkning på hvordan man håndterer situasjoner i livet. Hensikten med denne oppgaven er derfor å undersøke kjønnsforskjeller ved ungdommer som velger å si ifra til noen om at de har blitt utsatt for vold i hjemmet. Fokuset vil være å undersøke faktorene sosial støtte fra andre voksne og venner, og mestringsstro. I tillegg vil det bli kontrollert for sosioøkonomisk status, da dette påpekes som en viktig faktor i forholdet mellom familievold og skadeutvikling (Braarud & Raundalen, 2011, s. 42).

Ungdatas spørreundersøkelse fra 2017-2019 vil bli benyttet for å undersøke dette. Det er en tverrsnittstudie og er en nasjonal undersøkelse for barn og unge i Norge. Videre vil de statistiske analysene bli gjort på elever ved ungdomsskoler i Norge, og mer spesifikt de som har svart at de har blitt utsatt for vold 5 ganger eller mer de siste 12 månedene. Alle analysene vil bli stratifisert på kjønn, og faktorene, som nevnt ovenfor, vil bli undersøkt. I tillegg vil en generell prevalens på antall selvrappotereringer og over hvem som sier ifra, bli undersøkt.

Metode

Ungdata-undersøkelsen

Analysene i denne oppgaven er basert på datamaterialet fra Ungdata-undersøkelsen. Ungdata-undersøkelsen er lokale spørreundersøkelser til barn og unge ved norske kommuner og fylkeskommuner. Undersøkelsen omfatter flere ulike temaer i ungdommenes liv, som blant annet skole, fritidsaktiviteter og forhold til familie og venner (Ungdata, u.å, a).

Spørreundersøkelsen gjennomføres elektronisk og består av både én obligatorisk, og flere valgfrie moduler med spørsmål. Spørsmålene er tilpasset de ulike skolenivåene ved at hvert skolenivå får et eget sett med spørsmål som er lik for alle på samme nivå. Utenom de obligatoriske spørsmålene kan fylkeskommuner og kommuner også velge spørsmål fritt fra et sett med tilleggsmoduler (Ungdata. u.å,b).

Spørreskjemaets moduler og spørsmål revideres hvert tredje år. NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) gjennomfører spørreundersøkelsen i samarbeid med syv kompetansesentre innenfor rusfeltet i Norge (KoRus) (NSD, u.å.).

Utvalg

Datasettet fra Ungdata inneholder originalt data fra ungdoms- og videregående skole fra 2010-2019. Utvalget for denne oppgaven er avgrenset til barn og unge på ungdomsskoler grunnet skoleplikten. Spørsmålene er like for hvert skolenivå og ungdomsskolen ble derfor valgt slik at spørsmålene er sammenlignbare. Årene 2017-2019 ble valgt ut på grunn av spørreskjemaets revideringer og for å motvirke lokale variasjoner. Et flytende gjennomsnitt (Frøyland, 2017, s.14) benyttes slik at én periode tilsvarer årene 2017-2019 ($n=168\ 558$).

Utvalget i denne studien er ungdommer som rapporterer at de har vært utsatt for vold fra voksne i familien mer enn 5 ganger i løpet av det siste året. For å finne ut hvem som sier ifra om at de har blitt slått, blir variabelen «Tenk på de siste 12 månedene. Har noen voksne i familien din slått deg med vilje?» brukt som et filter på datasettet. Spørsmålet inneholder 5 svaralternativer «Nei, aldri», «Ja, 1 gang», «2-4 ganger», «5-10 ganger» og «mer enn 10 ganger».

På grunn av at man med dette spørsmålet ikke vet bakgrunnen for volden, har gruppen som har svart «5-10 ganger» og «mer enn 10 ganger» blitt tatt ut som utvalg. Ifølge Isdal (2000, s.41) går vold over i mishandling når det blir et mønster og hvis det skjer mer enn 2 ganger. For å skille mellom enkeltstående hendelser og et mer vedvarende voldsbilde blir derfor

utvalget basert på de som rapporterer å ha blitt slått mer enn 5 ganger, dette da det anses som så ofte at det ikke lenger er like sannsynlig at det er tilfeldigheter.

Variabelen ble omkodet til «Har du blitt slått 5 ganger eller mer de siste 12 månedene?» og gir svaralternativene «Ja» og «Nei». De som har svart «Nei» blir ekskludert fra datasettet og analysene vil bli gjort på de som har svart «Ja».

Avhengig variabel - Sagt ifra om vold

Avhengig variabel for oppgaven er hvorvidt ungdommene har sagt ifra til noen om at de har blitt slått i hjemmet de siste 12 månedene. Dette blir målt med spørsmålet «Har du forsøkt å si fra til noen om at en voksen i familien din har slått deg med vilje?». Svaralternativene er «Ja» og «Nei». Dette spørsmålet er en del av tilleggsmodulen «Kriminalitet og overgrep» og er utviklet av KoRus Midt-Norge (Frøyland, 2017, s.98).

Uavhengige variabler

Sosial støtte. Det er syv spørsmål om som handler om sosial støtte, der det i hvert spørsmål blir spurt om sosial støtte fra henholdsvis foreldre, andre familiemedlemmer, venner, andre voksne, ingen, helsesøster eller en annen i skolehelsetjenesten, eller lærer eller andre ansatte på skolen. Spørsmålet som har blitt inkludert i denne oppgaven er spørsmål om sosial støtte fra andre voksne.

Opplevd sosial støtte fra voksne ble målt med spørsmålene «Tenk deg at du har et personlig problem og føler deg utafør og trist. Hvem ville du snakke med, søke hjelp hos?». Spørsmålet hadde følgende svaralternativer «1=helt sikkert», «2=kanskje» og «3= nei». Denne variabelen ble dummy-kodet til «0: nei og kanskje» og «1: ja». Spørsmålene har som hensikt å måle tilgjengeligheten til personer man kan stole på, og er inspirert av Sarason's social support measure (Sarason, Sarason, Sherain, & Pierce, 1987, s.499).

Vennerelasjoner. Vennerelasjoner blir i denne oppgaven målt med spørsmålet «Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?». Variabelen hadde opprinnelig svaralternativene «1= ja, helt sikkert», «2=ja, det tror jeg», «3= det tror jeg ikke» og «4= har ingen jeg ville kalle venner, nå for tiden». Svaralternativene ble dummykodet til «1: ja, helt sikkert og ja, det tror jeg», «0= det tror jeg ikke og har ingen jeg ville kalle venner, nå for tiden». Spørsmålet om vennerelasjoner er en del av grunnmodulen, og blir dermed stilt på alle skoler som gjennomfører undersøkelsen (Frøyland, 2017, s.29).

Mestringstro. Mestringstroen til ungdommen blir målt ved en rekke ulike spørsmål. Disse spørsmålene ble utviklet da spørreskjemaet ble revidert i 2006 (Frøyland, 2017, s.93). I denne oppgaven ble det valgt å inkludere kun et av spørsmålene: «Jeg føler meg trygg på at jeg ville kunne takle uventede hendelser på en effektiv måte». Spørsmålet ble valgt fordi det ble ansett som det mest passende for studiens tema. Spørsmålet er en del av tilleggsmodulen om helse og trivsel, og som skrevet tidligere er det derfor valgfritt om skolene vil bruke spørsmålet i undersøkelsen. Svaralternativene var opprinnelig «1= helt galt», «2= nokså galt», «3= nokså riktig» og «4= helt riktig». Begge spørsmålene ble dummykodet til «0= helt galt» og «0=nokså galt», og «1= nokså galt» og «1= helt riktig».

Kontrollvariabel- Sosioøkonomisk status

Mål av sosioøkonomisk status blir inkludert som kontrollvariabel. Den sosioøkonomiske statusen blir i denne oppgaven brukt som en indikator for sosial plassering blant ungdommene. NOVA har dannet en samlevariabel som måler summen av økonomisk, kulturell og sosial kapital. Spørsmålene er inspirert av de internasjonale undersøkelsene «helsevaner blant skoleelever» og «Family Affluence Scale (FAS)» (Currie et al, 2008, s.1429).

Spørsmålet som er inkludert handler om foreldrene har utdanning fra høyskole eller universitet. Kulturell kapital måles gjennom spørsmålet «hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere?» der svaralternativene strekker seg fra «ingen» til «mer enn 100 bøker». Velstandsnivået til familien måles gjennom spørsmålene «har familien din bil?», «har du eget soverom?», «hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?» og «hvor mange datamaskiner eller nettbrett har familien din?». Spørsmålene slås sammen til en indeks som måler den sosioøkonomiske statusen fra 0 til 3.

Statistisk analyse

Alle analysene er gjort i IBM SPSS statistics 26. Analysene som er blitt brukt for å besvare forskningsspørsmålet er kjikvadrattest, t-test og logistisk regresjon. Alle analysene som er gjort er stratifisert på kjønn for å undersøke sammenhenger for gutter og jenter hver for seg, og en p -verdi <0.05 er statistisk signifikant. NOVA har utviklet et system for å rense data som blir samlet inn av Ungdata. Denne datarensningen blir gjort før datasettet blir tilgjengelig for andre (Frøyland, 2017, s.17).

En kjikvadrattest ble brukt for å undersøke forholdet mellom kjønn og om ungdommene sier ifra om de har blitt slått eller ikke. Videre ble en kjikvadrattest også brukt for å undersøke

forholdene mellom prediktorene fordelt på gutter og jenter, og hvem som sier ifra og ikke. P -verdien <0.05 blir benyttet for å avgjøre om forskjellene er signifikant eller ikke. Phi-koeffisienten benyttes for å undersøke variablenes korrelasjon med avhengigvariabel. Kontrollvariabelen sosioøkonomisk status ble undersøkt ved en t -test.

Videre ble det gjennomført en logistisk regresjonsanalyse for å undersøke de ulike prediktorene opp mot hvem som sier ifra om at de har blitt slått. Odds ratio ble kalkulert med et konfidensintervall på 95%, og Hosmer og Lemeshows test ble benyttet for å undersøke modellens holdbarhet ($p>0.05$) (Pallant, 2020, s.183). Prediktorene ble først undersøkt for multikollinearitet med en cutoff-verdi på 0.1.

Resultater

Totalt har 110 398 ungdommer svart på spørsmålet om de har blitt utsatt for vold de siste 12 månedene eller ikke ($n=168\ 558$, missing= 58 160). De videre analysene vil baseres på de som rapporterer å ha blitt slått 5 ganger eller mer de siste 12 månedene ($n=1244$). Av disse ungdommene er 60,9% ($n=735$) gutter og 39,1% ($n=471$) jenter. De som ikke har svart på om de er gutt eller jente ($n = 38$) vil bli utelatt fra analysene som handler om gutter versus jenter.

Andel som har sagt ifra og ikke sagt ifra

Av guttene og jentene som rapporterer at de har blitt slått mer enn 5 ganger de siste 12 månedene ($n=1244$) er det totalt 1206 ungdommer som har svar på spørsmålet om de har fortalt noen eller ikke (missing=38). Det er henholdsvis 64.1% som ikke har sagt ifra om at de har blitt slått, mens 35,9% sier at de har sagt det til noen. Videre er det 31.8% ($n=234$, missing=29) gutter som rapporterer at de har forsøkt å si ifra mens det er 39.9% ($n=188$, missing=7) av jentene som rapporterer at de har forsøkt å si ifra om at en voksen i familien har slått dem med vilje. En kjikvadrat-test viser at det er en høyere sannsynlighet for at jenter sier ifra sammenlignet med gutter ($p = 0.01$).

Tabell 1: Deskriptiv statistisk og signifikanstest over uavhengige variabler for gutter, og om de har sagt ifra til noen eller ikke.

	Sagt ifra: (n=234)				Ikke sagt ifra: (n=472)						
Variabler:	N	n verdi 0 (%)	n verdi 1 (%)	Missing n (%)	N	n verdi 0 (%)	n verdi 1 (%)	Missing n (%)	χ^2 (df)	Phi	p
Sosial støtte fra andre voksne (Range 0-1)	214	185 (79.1%)	28 (12.0%)	21 (9%)	450	412 (87.3%)	34 (7.2%)	26 (5.5%)	4.53 (1)	0.09	0.033*
Vennerelasjon (Range 0-1)	228	45 (19.2%)	183 (78.2%)	6 (2.6%)	469	119 (25.2%)	350 (74.2%)	3 (0.6%)	2.40 (1)	0.06	0.121
Mestringstro (Range 0-1)	118	57 (24.4%)	61 (26.1%)	116 (49.6%)	241	81 (17.2%)	160 (33.9%)	231 (48.9%)	6.62 (1)	-0.14	0.010*

Notat. N=706. $p < 0.05 = *$, $p < 0.01 = **$.

Tabell 1 viser en oversikt over de ulike variablene som er blitt brukt i analysene for gutter, bortsett fra kontrollvariabelen. En t-test for gutter viser at det ikke er en signifikant forskjell mellom sosioøkonomisk status og om de sier ifra eller ikke. Den sosioøkonomiske statusen for gutter sentrerer seg rundt «lav» på både de som sier ifra ($n=234$, $M=1.92$, $SD=0.63$) og de som ikke sier ifra ($n=472$, $M=1.87$, $SD=0.69$; $t(704) = -0.864$, $p = 0.388$, two-tailed, mean difference = -0.047). Standardavviket er derimot nokså høyt (0.63 og 0.69) som indikerer at enhetene avviker en del fra gjennomsnittet. Alle besvarte spørsmålet om sosioøkonomisk status (missing=0).

Tabell 1 viser at det er flere som svarer «nei» på sosial støtte fra andre voksne hos guttene som ikke har sagt ifra til noen. Denne forskjellen er også signifikant. Videre viser responsen på spørsmålet om mestringstro at det er flere som svarer «ja» på mestringstro av de guttene som ikke har sagt ifra til noen, enn de som har sagt ifra til noen. Denne forskjellen er også statistisk signifikant. Antallet som ikke har svart på dette spørsmålet er høyt (49.6% og 48.9%), da dette er en del av en tilleggsmodul, som nevnt i metodekapittelet. Tabellen viser også at alle variablene korrelerer lavt med den avhengige variabelen, etter verdiene som benyttes i studien (Pallant, 2020, s.228). Mestringstro og det og si ifra har også en negativ korrelasjon som indikerer at høyere mestringstro fører til at færre gutter sier ifra, og motsatt.

Tabell 2: Deskriptiv statistisk og signifikanstest over uavhengige variabler for jenter, og om de har sagt ifra til noen eller ikke.

Variabler:	Sagt ifra: (n=188)				Ikke sagt ifra: (n=276)				χ^2 (df)	Phi	p
	n	n verdi 0(%)	n verdi 1(%)	Missing n (%)	n	n verdi 0 (%)	n verdi 1 (%)	Missi ng n (%)			
Sosial støtte fra andre voksne (Range 0-1)	176	165 (87.8%)	10 (5.3%)	13 (6.9%)	260	247 (89.5%)	11 (4%)	18 (6.5%)	0.21 (1)	0.03	0.644
Vennerelasjoner (Range 0-1)	185	37 (19.7%)	148 (78.7%)	3 (1.6%)	275	84 (30.4%)	191 (69.2%)	1 (0.4%)	5.81 (1)	0.12	0.016*
Mestringstro (Range 0-1)	91	47 (25.0%)	44 (23.4%)	97 (51.6%)	137	73 (26.4%)	64 (23.2%)	139 (50.4%)	0.01 (1)	0.02	0.915

Notat. N= 464. $p < 0.05 = *$, $p < 0.01 = **$.

En t-test for jenter viser at det ikke er en signifikant forskjell mellom sosioøkonomisk status og om man sier ifra eller ikke. Den sosioøkonomiske statusen sentrerer seg rundt «lav» for både de som har sagt ifra ($n=188$, $M=1.78$, $SD=0.65$) og de som ikke har sagt ifra ($n=276$, $M=1.73$, $SD=0.71$; $t(462) = -0.854$, $p = 0.394$, two-tailed, mean difference = -0.056). Standardavviket er noe høyt, som indikerer at det er en spredning fra gjennomsnittet (0.65 og 0.71). Også dette spørsmålet har alle respondentene besvart (missing=0).

Tabell 2 viser at på spørsmålet «har du minst én venn som du kan stole på» har størst andel svart «ja» både hos de som sier ifra og de som ikke sier ifra. De som sier ifra, har derimot noe høyere gjennomsnitt enn de som ikke sier ifra. Denne forskjellen er også signifikant. Videre er respondentene på spørsmålet om mestringstro omtrent midt mellom «ja» og «nei», med et stort standardavvik. Antallet som ikke har svart på dette spørsmålet er høyt (51.6% og 50.4%) da dette spørsmålet er en del av en tilleggsmodul, som nevnt i metodekapittelet. Tabellen viser også at phi-koeffisienten at korrelasjonen er lav for alle variablene, etter verdiene som er satt (0.1, 0.3 og 0.5) for å vurdere korrelasjonsnivået i oppgaven (Pallant, 2020, s.228).

Logistisk regresjon

Verdien 0 er satt som referansekategori for de dikotome variablene. Ingen av variablene hadde lavere verdier enn det som ble benyttet som cutoff for multikollinearitet (0.1), det vil derfor ikke være et problem for analysen (Pallant, 2020, s.176). Logistisk regresjon ble gjennomført med «har du sagt ifra til noen at du har blitt slått?» som uavhengig variabel og det ble gjort én analyse for gutter og én for jenter.

Tabell 3: Logistisk regresjon for gutter. $N= 338$

	β	SE	Wald	df	p	Odds Ratio	95% CI for Odds Ratio	
							Lower	Upper
Modell 1								
Konstant	-0.99	0.38	6.91	1	0.009	0.37		
Sosioøkonomisk status	0.12	0.18	0.44	1	0.51	1.13	0.79	1.60
Modell 2								
Konstant	-1.02	0.42	5.76	1	0.016	0.36		
Sosioøkonomisk status	0.12	0.18	0.42	1	0.517	1.12	0.79	1.60
Vennerelasjon (range 0-1)	-0.04	0.29	0.02	1	0.902	1.04	0.59	1.83
Modell 3								
Konstant	-1.10	0.43	6.48	1	0.011	0.33		
Sosioøkonomisk status	0.10	0.18	0.30	1	0.585	1.11	0.77	1.58
Vennerelasjon (range 0-1)	0.07	0.29	0.05	1	0.823	1.07	0.60	1.89
Sosial støtte fra andre voksne (range 0-1)	0.77	0.36	4.70	1	0.030*	2.19	1.08	4.45
Modell 4								
Konstant	-0.89	0.44	4.20	1	0.040	0.41		
Sosioøkonomisk status	0.15	0.18	0.63	1	0.425	1.16	0.81	1.67
Vennerelasjoner (range 0-1)	0.15	0.30	0.25	1	0.617	1.16	0.65	2.08
Sosial støtte fra andre voksne (range 0-1)	0.71	0.37	3.78	1	0.052	2.04	0.99	4.17
4. Mestringstro (range 0-1)	-0.60	0.24	5.99	1	0.014*	0.55	0.34	0.88

Notat. $p < 0.05 = *$, $p < 0.01 = **$. Modell 1 9.301 (Hosmer & Lemeshow), $p=0.318$ Modell 2 7.074 (Hosmer & Lemeshow) $p=0.529$. Modell 3 11.227 (Hosmer & Lemeshow), $p=0.189$. Modell 4 3.425 (Hosmer & Lemeshow), $p=0.905$. $*p > 0.05$ Hosmer & Lemeshow.

Regresjonsanalysen viser at sosial støtte fra andre voksne er signifikant ($p < 0.05$) for gutter, β -verdien er positiv ($\beta = 0.77$) som indikerer at en økning i sosial støtte fra andre voksne, også øker sannsynligheten for å si ifra. Oddsratio-verdien er også over 1 (2.19) som indikerer at oddsen for å si ifra til noen når gutter opplever sosial støtte fra andre voksne, øker med 2.19 ganger.

Når det blir kontrollert for mestringstro, blir sosial støtte fra andre voksne mindre signifikant ($p < 0.05$). Troen på at man vil kunne takle uventede hendelser på en effektiv måte, er signifikant ($p = 0.014$). Den har en negativ B-verdi som indikerer at tro på at man vil kunne håndtere uventede hendelser, reduserer sannsynligheten for at gutter vil si i fra med 44,9%. Modellen er også signifikant (0.905) og har en χ^2 -verdi på 3.425 (Hosmer & Lemeshow).

Tabell 4: Logistisk regresjon på jenter. N= 214

	β	SE	Wald	df	<i>p</i>	Odds Ratio	95% CI for Odds Ratio	
							Lower	Upper
Modell 1								
Konstant	-0.95	0.38	6.34	1	0.012	0.39		
Sosioøkonomisk status	0.31	0.20	2.36	1	0.124	1.36	0.92	2.01
Modell 2								
Konstant	-1.86	0.51	13.57	1	0.00	0.16		
Sosioøkonomisk status	0.05	0.22	0.053	1	0.818	1.05	0.68	1.64
Vennerelasjoner (range 0-1)	1.65	0.45	13.35	1	0.000**	5.23	2.15	12.71
Modell 3								
Konstant	-1.92	0.51	14.15	1	0.000	1.47		
Sosioøkonomisk status	0.08	0.23	0.13	1	0.714	1.09	0.70	1.70
Vennerelasjoner (range 0-1)	1.61	0.45	12.54	1	0.000**	5.01	2.05	12.21
Sosial støtte fra andre voksne (range 0-1)	0.65	0.63	1.08	1	0.299	1.93	0.56	6.53
Modell 4								
Konstant	-1.90	0.51	13.94	1	0.000	0.15		
Sosioøkonomisk status	0.10	0.22	0.20	1	0.654	1.11	0.71	1.73
Vennerelasjoner (range 0-1)	1.65	0.46	12.81	1	0.000**	5.21	2.11	12.86
Sosial støtte fra andre voksne (range 0-1)	0.64	0.63	1.05	1	0.306	1.90	0.56	6.47
4. Mestringstro (range 0-1)	-0.17	0.30	0.30	1	0.583	0.85	0.47	1.53

Notat. $p < 0.05 = *$, $p < 0.01 = **$. Modell 1 7.26 (Hosmer & Lemeshow), $p = 0.40$. | Modell 2 4.21 (Hosmer & Lemeshow), $p = 0.84$ | Modell 3 8.23 (Hosmer og Lemeshow), $p = 0.40$ | Modell 4 5.78 (Hosmer & Lemeshow), $p = 0.672$ * $p > 0.05$ Hosmer & Lemeshow

For jenter er det verdifulle vennerelasjon det som utpeker seg. Denne regresjonsanalysen viser at vennerelasjoner er like signifikant i alle modellene ($p = 0.000$), både når det blir kontrollert for sosial støtte fra andre voksne og mestringstro. Det å ha minst én venn å stole på har også

en positiv β -verdi i alle modellene (1.650). Oddsratio-verdien viser at det er over 5 ganger så høy odds for at jenter sier ifra når man har minst én venn man kan stole fullstendig på og betro seg til om alt mulig. Alle modellene i regresjonen er signifikant etter Hosmer og Lemeshows mål ($p > 0.05$).

Diskusjon

For å fange opp flere ungdommer utsatt for vold i hjemmet er det nødvendig med informasjon om hva som påvirker de til å gjøre det. Dette er undersøkt ved å trekke inn ulike faktorer på miljømessig- og personlig nivå. Resultatene viser at det er et fåtall ungdommer sier ifra om vold i hjemmet. De fleste som blir utsatt for vold er gutter, men jenter forteller oftere om voldsopplevelser til andre sammenlignet med gutter. For gutter øker sannsynligheten for å si ifra dersom de har sosial støtte fra andre voksne, men sannsynligheten reduseres derimot når de har mestringstro. For jenter utsatt for vold i hjemmet er det vennerelasjoner som utelukkende er viktig. Det å ha en betydningsfull vennerelasjon øker sannsynligheten for at de sier ifra betraktelig.

Vennerelasjoner

Det tydeligste funnet i studien er venners betydning for at jenter sier ifra til noen om at de har blitt utsatt for vold i hjemmet. Resultatene viser at sannsynligheten for å si ifra øker betydelig dersom jenter har betydningsfulle vennerelasjoner. Dette stemmer med teori om at sosial støtte kan redusere eller eliminere stressreaksjoner (Cohen & Wills, 2005, s.312-313).

Dette funnet sier noe om relasjoners betydning for hvordan jenter håndterer det å bli utsatt for vold. Som Cohen og Wills uttrykker (1985, s.312-313) kan sosial støtte fra andre bidra med forslag til løsninger på problemer, eller hjelp til å redusere opplevelsen av problemet. Hvis venner oppfordrer til å ta kontakt med noen for å få hjelp, vil det trolig ha en positiv effekt.

I denne studien vet man derimot ikke hvem ungdommene har valgt å si ifra til, men ulike studier viser at en stor andel av ungdommer utsatt for vold sier ifra til venner, så det er derfor naturlig å anta at dette også gjør seg gjeldende for ungdommene i denne studien (Bottoms et al, 2016, s.1321; Jernbro et al, 2017, s.457; Kogan, 2004, referert i McElvany et al, 2014, s.942). Det kan derfor tenkes at årsaken til at vennerelasjoner er så viktig, er fordi de velger å si ifra til dem.

Mestringstro

Det mest påfallende funnet i studien er at sannsynligheten for å si ifra for gutter minker dersom man har mestringstro, og da er heller ikke sosial støtte fra andre voksne viktig. Dette er ikke forenelig med tidligere studier som viser at mot og styrke er viktige faktorer for gutter som sier ifra (Sivagurumathan et al, 2019, s.458-460; McElvany et al, 2014, s.939).

Spørsmålet om mestringstro handler om man har tro på at man vil kunne takle uventede

hendelser på en effektiv måte. Funnene kan derfor tyde på at gutter håndterer det å bli utsatt for vold i hjemmet på en annen måte enn ved å si ifra.

Som Bandura (1995, s.3) hevder vil mennesker som har tro på at de vil klare noe også i større grad få det til. Rapporteringene viser også at gutter sier signifikant mindre ifra enn jenter. Dette kan også underbygge teorien om at gutter håndterer det på en annen måte enn ved å si ifra verbalt. En studie på temaet fant at en grunn til at noen ikke sa ifra om fysisk misbruk, var at de unngikk å tenke på det som hadde skjedd (Bottoms et al, 2016, s.1330-1313). En annen studie fant også at gutter i større grad forsøkte å løse problemet på egenhånd eller prøvde å glemme det (Seiffge-Krenkes & Shulman, 1990, s.364). En mulig tolkning av disse funnene er at gutter i større grad enn jenter prøver å glemme de vonde opplevelsene. En annen forklaring kan være at gutter i større grad tenker at de må være selvstendige og derfor ikke sier ifra til noen.

Troen på egne evner til å håndtere utfordringer kan bli påvirket av at andre gir de positive kommentarer (Bandura, 1995, s.4) Lærere kan eksempelvis oppfordre elevene deres med kommentarer som «dette klarer du», slik at de får større tro på egne evner til å mestre utfordringer. I praksis kan det tenkes at det vil være nyttig å oppfordre særlig gutter til å ytre seg verbalt om utfordringer de står i. Ulike funn fant også at det å se andre i lignende situasjoner håndtere problemet ved å si ifra, gjorde at flere valgte å gjøre det samme (Sivagurunathan et al, 2019, s.458-460). Trolig kan et større fokus på at det å si ifra om vold i hjemmet er viktig, og at det ikke er et tegn på svakhet, føre til at flere gjør det.

Sosial støtte fra andre voksne

For gutter var sosial støtte fra andre voksne av betydning for om de sa ifra om vold i hjemmet. Resultatene viser at oddsen for å si ifra øker når gutter opplever sosial støtte fra andre voksne. Dette stemmer overens med Masten og Coatsworths (1998, s.208) funn om at en god relasjon til en omsorgsfull voksen kan bidra til positive tanker om seg selv og utvikling av selvtillit. For guttene kan disse funnene indikere at det å ha en voksen å stole på i nettverket, gjøre at flere sier ifra. En studie av Thulin og kollegaer (2019, s.292) fant at ansatte på skolen, eller andre voksne, var de barna valgte å fortelle om fysisk misbruk til, noe som funnet i denne studien også peker mot.

Det at gutter i større grad søker sosial støtte hos voksne enn hos jevnaldrende, er også interessant. En mulig årsak kan være at det kjennes tryggere å dele personlige problemer med en voksen enn med en jevnaldrende. Dette kan også tenkes å henge igjen i stereotypier om

hvordan guttevennskap skal være. Mulig er det mindre synlig og mindre populært å snakke om følelser for jevnaldrende gutter enn for jenter, noe som muligens kan knyttes til de stereotypiske kjønnsrolle-forventningene.

Prevalens

Overordnet viser resultatene i studien at det er en større andel som ikke sier ifra om at de har blitt slått i hjemmet, enn det er som sier ifra. Det er også en større andel gutter som rapporterer å ha blitt utsatt for vold enn jenter. Videre er det flere jenter enn gutter som sier ifra til noen, og denne forskjellen er signifikant. Dette funnet underbygger resultatene fra tidligere forskning på feltet (Alaggia et al, 2017, s.276; Hershkowitz et al, 2005, s.1206, Jernbro et al, 2017, s.456-459).

Dette funnet kan indikere at jenter i noe større grad har lettere for å sette ord på følelser enn gutter. Årsakene til dette er trolig mange, men en forklaring kan ha en sammenheng med kjønn- og rolleforventninger i samfunnet å gjøre. Som Brody og Hall (2008, s.399) hevder, rapporterer jenter i større grad om å ha positive og negative følelser enn gutter. Dette støttes også gjennom studier som viser at jenter i større grad enn gutter snakker om problemene sine med betydningsfulle andre (Seiffge-Krenke & Shulman, 1990, s.364).

En mulig forklaring kan være at gutter uttrykker følelser på en annen måte enn ved å fortelle noen om det verbalt. Dette kan tenkes å ha en innvirkning på rapporteringen. Mulig kan gutter sin måte å «fortelle» om vold i hjemmet være på en mindre verbal måte enn jenter sine. Dette er noe man i praksis kan være observant på. Kanskje er det forventninger i samfunnet om at gutter skal håndtere problemene sine på egenhånd, mens det for jenter er mer fokus på at man skal sette ord på følelsene sine. Non-verbale uttrykksmåter kan derfor være av nytte å undersøke nærmere blant gutter.

Siden det er flest gutter som rapporterer om å ha blitt utsatt for vold, kan det både indikere at de blir mer utsatt for vold enn jenter, men det også indikere at de i større grad sier ifra om vold i hjemmet når de blir spurt helt konkret i et spørreskjema. Det å svare på spørsmålet om man har blitt utsatt for vold kan også regnes som en måte å rapportere på, dog anonymt. Dette er informasjon man kan ta bruk av i praksis, da kanskje gutter tar mer nytte av å bli spurt direkte.

Styrker og begrensninger med studien

Analysene i studien er gjort på en tverrsnittstudie og har derfor ikke mulighet til å si noe om kausalitet. Det gjør at man ikke kan kommentere på årsakssammenheng, da altså hva som

påvirker hva. Funnen viser derimot at det er samvariasjon mellom variablene, og funnene i studien støttes av teorier og tidligere funn på temaet.

Spørsmålene om vold i hjemmet som benyttes i Ungdata-undersøkelsen er noe generelle, og man får ikke innblikk i hvem eller hvordan volden skjer. Det ville vært nyttig informasjon å innhente, da man ville hatt muligheten til å spisse funnene enda mer for å undersøke hva som er gjeldende for de ulike gruppene. En kvalitativ studie ville i større grad hatt mulighet til å gå i dybden på slike spørsmål for å få dekket disse hullene. Derimot er det en styrke ved kvantitativt design at man får generaliserbare tall. Ungdata-undersøkelsen er også representativt for ungdomspopulasjonen i Norge, noe som gjør at funnene i studien vil være nyttig og gjeldende for alle som jobber med ungdommer nasjonalt (Frøyland, 2017, s.14).

Det er også viktig å påpeke at informasjonen som blir benyttet i studien er selvrapportering. Det kan derfor oppstå målefeil dersom noen har krysset feil eller misforstått spørsmål. Eksempelvis vil gjerne ikke alle ha like gode kunnskaper om antall bøker hjemme eller om foreldrene har høyere utdanning eller ikke. Derimot viser tall over foreldres utdanningsnivå at de er mer uriktig når respondentene er yngre, men at de blir mer riktig ettersom deltakerne blir eldre. Det kan derfor tyde på at ungdommene blir mer bevisst på hva slags utdanning foreldrene har utover i ungdomsårene (Bakken, Frøyland & Sletten, 2016, s.23). De mest useriøse besvarelsene blir også luket ut av datamaterialet gjennom en fil-rens for å unngå at de påvirker analysene (Frøyland, 2017, s.17).

Implikasjoner for videre forskning og praksis

Det er en stor andel som ikke har valgt å si ifra på tvers av kjønnene. Økt kunnskap om hvordan unge gutter og jenter kan ta kontakt med noen, vil være av stor verdi. Kunnskap om mulige følger av å bære med seg slike belastninger alene kan også føre til at flere velger å si ifra om det til noen. Skolen og andre arenaer der barn og unge oppholder seg, vil være nyttig for å formidle slik kunnskap. Siden vennerelasjoner er av stor betydning for jenter, vil det også være nyttig med kunnskap om hva man som nær venn av en voldsutsatt ungdom kan gjøre for å ta kontakt med hjelpeapparatet.

Et større fokus på avdekking av vold for ansatte i alle arenaer der barn og unge oppholder seg vil trolig også øke sannsynligheten for at flere blir fanget opp. Dette kan være spesielt viktig siden funnene viser at gutter i liten grad sier ifra om vold i hjemmet, dog rapporterer om det anonymt i spørreskjema. Det ville derfor vært nyttig å ha kunnskaper om andre tegn eller uttrykk som yrkesutøvere kan være bevisst på.

Sosial støtte fra andre voksne var også av verdi for gutter, og funnene tyder på at de i større grad oppsøke voksne enn jevnaldrende. Flere tilgjengelige voksne som møter unge på en åpen og støttende måte, vil trolig øke muligheten for at flere våger å fortelle. Studier viser også at barn og unge fortalte ansatte i velferdssystemet dersom de fikk mulighet. En kontakt mellom skole og andre arenaer der unge oppholder seg og barnevernsansatte eksempelvis, vil trolig også være av verdi, da man kan oppfordre unge til å ta kontakt med dem dersom man mistenker noe.

For å få et dypere innblikk i hvordan gutter velger å håndtere det å bli utsatt for vold i hjemmet, eksempelvis med non-verbale uttrykk, hadde det vært interessant å forske videre på dette ved å ta i bruk en kvalitativ tilnærming. Da ville man gjerne også ha fått et innblikk i hva som gjør at gutter ikke velger å si ifra, og på den måten forsøke å forebygge.

Det ville også vært interessant å undersøke andre faktorer ved og omkring ungdommer og om det påvirker de til å si ifra til noen. Faktorer ved unge som blant annet temperament og følelsesmessig modenhet ville vært interessant, i tillegg til andre relasjonelle forhold som kjæreste og søsken. Andre arenaer som ungdommer oppholder seg på, da kanskje religiøse organisasjoner og fritidsaktiviteter, ville også vært av verdi å undersøke videre.

Konklusjon

Denne studien viser at det er kjønnsforskjeller i antall rapporteringer om vold i hjemmet på nasjonalt nivå. Den viser også at det er flere gutter enn jenter som rapporterer å ha blitt utsatt for vold i hjemmet, og studien bekrefter imidlertid tidligere forskning om at det er flere jenter som velger å si ifra om det.

Samtidig viser studien at betydningsfulle vennerelasjoner er av stor betydning for at jenter velger å si ifra til noen om vold i hjemmet. Det kan tyde på at sosiale relasjoner er av stor betydning for jenter. Dette funnet bekrefter også tidligere forskning som viser viktigheten av sosiale relasjoner i stressende situasjoner.

For gutter øker sannsynligheten for at de sier ifra til noen dersom de har sosial støtte fra andre voksne. Derimot, er det tro på egne evner som er av mest betydning, og da er ikke sosial støtte fra andre voksne av betydning. I motsetning til tidligere forskning viser denne studien at det å ha mestringstro, reduserer sannsynligheten for at de sier ifra til noen om at de har blitt utsatt for vold. Resultatene indikerer ved dette, og basert på tidligere teori og forskning, at gutter i større grad har andre mekanismer for å håndtere det å ha blitt utsatt for vold i hjemmet, enn jenter, da de i mindre grad velger å si ifra til noen.

Litteraturliste

Alaggia, R., Collin-Vezina, D. & Lateef, R (2017). Facilitators and Barriers to Child Sexual

Abuse (CSA) Disclosures: A Research Update (2000-2016). *Trauma, Violence & Abuse*, 20 (2) s. 260-283.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1524838017697312>

Amirkhan, J.H. (1990). A Factor Analytically Derived Measure of Coping: The coping

strategy indicator. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol 59, no 5. s.

1066-1075. <https://psycnet.apa.org/fulltext/1991-11477-001.pdf>

Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies (1-46).

Bandura(red.) *Self-Efficacy in Changing Societies*. New York: Cambridge University Press.

Bakken, A., Frøyland, L.R. & Sletten, M.A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier*

Ungdata-undersøkelsen? (NOVA rapport 3/16). Hentet fra:

https://www.researchgate.net/publication/323612884_Sosiale_forskjeller_i_unges_liv_Hva_sier_Ungdata-undersokelsene_Socioeconomic_differences_in_living_conditions_among_Norwegian_youths

Bottoms, L.B., Peter-Hagene, L.C., Epstein, M.A., Wiley, T.R.A., Reynolds, C.E. &

Rudnicki, A.G (2016). Abuse Characteristics and individual differences related to disclosing childhood sexual, Physical, and Emotional Abuse and Witnessed Domestic Violence. *Journal of interpersonal violence* 31(7). s.1308-1339. Doi:

10.1177/0886260514564155

- Braarud, H.C. & Raundalen, M. (2011). Familievold og barns utvikling: Kunnskap fra forskning og praksis (s.41-51). I U.Heltne & Steinsvåg, P.Ø (red.) *Barn som lever med vold i familien: Grunnlag for beskyttelse og hjelp* (s.41-50). Oslo: Universitetsforlag.
- Brody, R.L. & Hall, J.A. (2008). Gender and Emotion in Context. I M. Lewis., J.M. Haviland-Jones. & L.F. Barret. (red.) *Hanbook of Emotions* 3.utg. New York: The Guildford Press
- Cohen, S. & Wills, T.A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Currie, C., Molcho, M., Boyce, W., Holstein, B., Torsheim, T. & Richter, M. (2008). Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale. *Social Science & Medicine*, 66(6), 1429-1436.
- Frøyland, L.R. (2017) Ungdata- lokale ungdomsundersøkelser. Dokumentasjon av variablene i spørreskjemaet. Hentet fra: <https://o.nsd.no/data/individ/publikasjoner/NSD2711/Ungdata%20Dokumentasjonsrapport%202010-2019.pdf>
- Hershkowitz, I., Lanes, O. & Lamb, M.E. (2007). Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child abuse and neglect*, 31, 111-123. Doi: 10.1016/j.chiabu.2006.09.004.

Hafstad, G.S. & Augusti, E-M. (Red.) (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: en nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år* (Rapport 4/2019). Hentet fra:

https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Jernbro, C., Otterman, G., Lucas, S., Tindberg, Y. & Janson, S. (2017). Disclosure of Child Physical Abuse and Perceived Adult Support among Swedish Adolescents. *Child Abuse Review* (26) s.451-464. Doi:10.1002/car.2443

Lazarus, S.R. & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. USA: Springer Publishing Company, Inc.

Masten, A.S. & Coastworth, D.J. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments. <https://psycnet.apa.org/fulltext/1997-38813-009.pdf>

McElvaney, R., Greene, S. & Hogan, D. (2014). To tell or not to tell? Factors influencing young people's informal disclosure of child sexual abuse. *Journal of interpersonal violence*. 29(5) s.928-947. DOI: 10.1177/0886260513506281

NSD (u.å.) Datasett: Ungdata, 2010-2019. Hentet fra:

<http://nsddata.nsd.uib.no/webview/index.jsp?v=2&node=0&submode=ddi&study=http%3A%2F%2F129.177.90.161%3A80%2Fobj%2FStudy%2FNSD2711&mode=documentation&>

Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: a step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. London: Open University Press.

Seiffge-Krenke, I. & Shulman, S. (1990). Coping style in adolescence: A cross-cultural study. *Journal of cross-cultural psychology*, 21(3.), 351-377.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0022022190213006>

Sivagurunathan, M., Orchard, T., MacDermid, J.C. & Evans, M. (2019). Barriers and facilitators affecting self-disclosure among male survivors of child sexual abuse: The service providers' perspective. *Child Abuse & Neglect* (s.455-465).
<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0145213418303430?token=D2435BE9F3BF66A8C523121AC62D720A559E78160E8964CF5E0E0032F917E812990841FD0EAB6F2A990F8FFA9659AD48&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210503134340>

Sarason, I.G., Sarason, B.R., Shearin, E.N. & Pierce, G.R. (1987). A Brief measure of social support: practical and theoretical implications. *Journal of Social and Personal Relationships*, 4, 497-510.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0265407587044007>

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., van Ijzendoorn, M.H., & Alink, L.R.A. (2013). Cultural-geographical differences in the occurrence of child physical abuse? A meta-analysis of global prevalence. *International Journal of Psychology*, 48 (2.) 81-94. <http://dx.doi.org/10.1080/00207594.2012.697165>

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., Alink, L.R.A & van Ijzendoorn, M.H.

(2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of Meta-Analysis. *Child Abuse Review*, 24, 37-50.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/car.2353>

Taylor, S. (2006). Tend and Befriend: Biobehavioral Bases of Affiliation Under Stress.

Psychological Science, 15 (6.), 273-277.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-8721.2006.00451.x>

Taylor, S.E., Klein, L.C., Gruenewald, T.L., Gurung, R.A.R. & Fernandes-Taylor, S. (2003).

Affiliation, Social Support, and Biobehavioral Responses to Stress. I J.Suls & K.A. Wallston (red.) *Social Psychological Foundations of Health and Illness*. Australia: Blackwell Publishing Ltd.

Thulin, J., Kjellberg, C., & Nilsson, D. (2019). Children's disclosure of physical abuse- the process of disclosing and the responses from social welfare workers. *Child Care in Practice*.

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13575279.2018.1555139?needAccess=true>

Ungdata (u.å. a). Hva er ungdata? Hentet fra: <https://www.ungdata.no/hva-er-ungdata/>

Ungdata (u.å.b). Spørreskjemaet. Hentet fra: <https://www.ungdata.no/sporreskjemaet/>

Zachariae, A.B.(2014). Fællesskab og sundhed: sociale relationers betydning for helbredet

(189-225). S. Nørby & A. Myszak. *Positiv psykologi. En introduksjon til videnskapen om velvære og optimale prosesser*. 2.utg.

WHO (2020, 8.juni.). Child maltreatment. Hentet fra:

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

VEDLEGG 1

FORFATTERVEILEDNING- NORDISK TIDSSKRIFT FOR UNGDOMSFORSKNING:

INNLEVERING AV MANUSSKRIFTER

Manuskripter sendes til redaksjonen for vurdering på epost: ntu@oslomet.no.

Forfatter aksepterer ved innsending å publisere sin artikkel i samsvar med norsk opphavsrett, med åpen tilgang og under tidsskriftets gjeldende [Creative Commons-lisens](#). (lenke til Rettighetsfanen)

Før innsending ber vi om at du leser forfatterveiledningen nøye, og sjekker at:

- Forfatteropplysningene er fullstendige
- Antall ord ikke overskrider maksimumsgrensen
- Noter og referanser er i henhold til veiledningens standard
- Korte sammendrag med nøkkelord på norsk/svensk/dansk og engelsk er inkludert (se nedenfor)
- Artikkelen er nødvendig anonymisert slik at det ikke framkommer hvem som er forfatter(e)

KRAV TIL MANUSKRIFTET

Manuskripter som sendes inn til *NTU* må ikke være publisert eller være under vurdering til publisering andre steder. Kun manuskripter som følger format og innhold angitt nedenfor, vil bli vurdert av redaksjonen.

Artikler skal være basert på original empirisk og/eller teoretisk analyse av høy faglig kvalitet. Kvaliteten sikres gjennom bedømming av minst to anonyme fagfeller. Artikler må ikke overskride 7500 ord. Sammendrag, litteraturliste, tabeller, figurer og eventuelle noter telles ikke med.

Avsnitt markeres med en åpen linje mellom hver tekstdel.

Teksten kan ha maksimalt to overskriftsnivåer. Overskrifter skal ikke nummereres.

Innsendte manuskripter skal inneholde følgende (sendes inn i ett dokument i denne rekkefølgen):

- Tittelside med tittel på artikkel (på originalspråket og engelsk), samt antall tegn med mellomrom i artikkelen
- Sammendrag på inntil 200 ord og 3-5 nøkkelord på originalspråket
- Abstract på inntil 200 ord og 3-5 nøkkelord på engelsk
- Selve manusteksten i Times New Roman, 12 pkt, linjeavstand 1,5
- Nummererte noter, organisert som sluttnoter (ikke fotnoter)
- Litteraturreferanser, alfabetisk ordnet
- Eventuelle takksigelser og opplysninger om finansiering kan legges til under overskriften "Om artikkelen" mellom selve artikkelen og referanselisten

I separate filer leveres:

- Nummererte figurer og illustrasjoner (en per side)
- Forfatters navn, institusjonstilknytning, e-postadresse, samt en kort biografisk tekst om forfatteren
- Opplysninger om eventuelle interessekonflikter ved publisering av artikkelen i tidsskriftet.

REFERANSESYSTEM

Tidsskriftet bruker referansestilen APA 6th. På nettstedene til [Søk & skriv](#) og [Kildekompasset](#) får du innføring i hvordan dette skal utføres.

APA bruker forfatter og årstall i referanser. Når man refererer eller oppsummerer en kilde, settes forfatterens etternavn og årstall i parentes i teksten på denne måten: (Andersen, 2011; Andreassen, 2004; Askheim, 2009). Hvis referansen har to eller flere forfattere, benyttes &-tegnet: (Deegan & Anderson, 2006).

Referanselisten skrives til slutt etter hovedteksten. Referanselisten føres alfabetisk på første forfatters etternavn. Hver referanse har innrykk andre linje på alle referanser (hengende innrykk).

DOI

Referansene skal alltid inkludere DOI (digital object identifier) for kilder som har dette. DOI skal være en klikkbar URL og plasseres til sist i referansen. Hvis du er usikker på hva DOI-koden til en referanse er, eller om en DOI-kode finnes, kan du gjøre et raskt søk etter tittel, forfatternavn osv i Crossref: <https://search.crossref.org/>

DOI plasseres på slutten av referansen, slik som i dette eksempelet:

Aas, K. F. and Gundhus, H. (2015). Policing Humanitarian Borderlands: Frontex, Human Rights and the Precariousness of Life. *The British Journal of Criminology*, 55(1), 1-18. <https://doi.org/10.1093/bjc/azu086>.

SITAT I TEKSTEN

Sitater over tre linjer skiller ut i eget avsnitt. Kortere sitater integreres i løpende tekst med anførselstegn. Alle litteratursitater må ha en referanse som plasseres i parentes etter sitatet, men før punktum eller komma. Dersom forfatter oversetter sitater, marker dette slik: (Lindgren, 1981, s. 33; egen oversettelse). Sitater skal ikke kursiveres. Boktitler og begreper brukt i løpende tekst kan enten kursiveres eller markeres med hermetegn.

TABELLER, FIGURER/ILLUSTRASJONER

Tabeller må leveres i et redigerbart format, det vil si at rader og kolonner kan justeres. Tabeller nummereres fortløpende, og plasseres på riktig sted i manus.

Antall tabeller, figurer og illustrasjoner bør begrenses, og tabeller og figurer bør være selvforklarende og ha korte overskrifter.

Alle tabeller, figurer og illustrasjoner som benyttes i manuskriptet må være tillatt å publisere med åpen tilgang (open access). Dersom det ikke er forfatteren selv som har laget figuren, skal navnet på tegner eller fotograf oppgis i figurteksten. Forfatteren innhenter selv tillatelse

til bruk av tidligere publiserte illustrasjoner. Kontakt redaksjonen dersom du er i tvil.

NOTER

Noter skal være i form av sluttnoter (ikke fotnoter). Notene skal først og fremst inneholde tekniske opplysninger om kilder og lignende. Saksforhold som har betydning for framstillingen bør heller inngå i teksten.

VURDERINGSPROSESSEN

Bidrag som sendes inn til Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, må ikke være under vurdering noe annet sted. Forfattere som sender inn bidrag til tidsskriftet aksepterer å publisere sine artikler i samsvar med norsk opphavsrett, med åpen tilgang og under tidsskriftets gjeldende [Creative Commons-lisens](#).

Tidsskriftet benytter dobbelt-blind fagfellevurdering. Manuskripter som sendes inn til vurdering skal være anonymisert. Det betyr at alle eksplisitte selvreferanser må anonymiseres.

Forfatter får tilbakemelding på e-post fra redaktøren etter at manuskriptet har vært til fagfellevurdering. Forfatter vil i den forbindelse informeres om artikkelen godkjennes som den er, refuseres eller eventuelt kan godkjennes med mindre revisjoner eller med større revisjoner. Hvis redaktøren ber om revisjoner, vil forfatter få en frist for dette, normalt 30 dager etter tilbakemelding fra redaksjonen.

PUBLISERINGSETIKK

Redaksjonen er opptatt av at det som publiseres i tidsskriftet, er av høy faglig kvalitet og følger internasjonale etiske standarder for vitenskapelig publisering. Tidsskriftet følger retningslinjene til [Committee of Publication Ethics \(COPE\)](#) og Vancouver-konvensjonen for medforfatterskap.

KORT OM PRODUKSJONSPROSESSEN

Når redaktøren har antatt artikkelen for publisering, vil artikkelen bli korrekturlest. Forfatter vil motta korrekturlest artikkel for kontroll og godkjenning. Fra dette tidspunkt er det ikke anledning til å foreta større endringer som vil kreve ny vurdering fra redaksjonen.

Korrekturlest artikkel vil bli sendt til forfatter (1. korrektur) for endelig godkjenning. Tilføyelser og endringer i artikkelen må unngås. Direkte feil skal rettes, og mindre, nødvendige endringer av hensyn til senere tilkommet materiale kan foretas. Eventuelle merknader til 1. korrekturen returneres til redaksjonssekretæren senest innen 3 arbeidsdager. 2. korrekturen leses normalt kun av redaksjonen.

ETTER PUBLISERING

Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning er et vitenskapelig tidsskrift med åpen tilgang (*open access*). Det vil si at det er gratis tilgjengelig for alle og finnes kun digitalt på internett. Alle artikler publiseres i overenstemmelse med rettighets-lisensen [CC BY-NC 4.0](#). Som forfatter beholder du opphavs- og utgivelsesretten til din egen artikkel, uten restriksjoner. Samtidig gir du alle andre retten til å lese, laste ned, kopiere, skrive ut, søke i eller lenke til fulltekstversjonen av artikkelen din.

Forfatter vil motta en epost med lenke til artikkelen når den er publisert.

VEDLEGG 2:

SPØRSMÅL FRA UNGDATA 2017-2019:

Kjønn

Side 1 Bakgrunnsspørsmål

Er du gutt eller jente?
☐ Gutt
☐ Jente

Klassetrinn

Hvilket klassetrinn går du i?
☐ 8. trinn
☐ 9. trinn
☐ 10. trinn

Søs-variabel:

Har du eget soverom?
☐ Ja
☐ Nei

Har familien din bil?
☐ Nei
☐ Ja, én
☐ Ja, to eller flere

Hvor mange datamaskiner eller nettbrett har familien din?
☐ Ingen
☐ Én
☐ To
☐ Mer enn to

	Ingen bøker	Mindre enn 20 bøker	20–100 bøker	100–500 bøker	500–1000 bøker	Mer enn 1000 bøker
Hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere? NB! Én meter bøker tilsvarer omtrent 50 bøker	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har foreldrene dine utdanning fra universitet eller høyskole? Sett ett kryss for hver forelder. Hvis du ikke har kontakt med én eller begge av foreldrene dine, hopper du over spørsmålet som gjelder denne forelderens.	Ja	Nei
Far	☐	☐
Mor	☐	☐

Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?
☐ Ingen ganger
☐ Én gang
☐ To ganger
☐ Mer enn to ganger

Vold i hjemmet:

Tilleggsmodul D3 Vold i familien

Tenk på de siste 12 månedene. Har en voksen i familien din slått deg med vilje?
☐ Nei, aldri
☐ Ja, 1 gang
☐ 2–4 ganger
☐ 5–10 ganger
☐ Mer enn 10 ganger

Sagt ifra om vold i hjemmet:

Har du forsøkt å si fra til noen om at en voksen i familien din har slått deg med vilje?
☐ Nei
☐ Ja

Vennerelasjoner:

Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?
☐ Ja, helt sikkert
☐ Ja, det tror jeg
☐ Det tror jeg ikke
☐ Har ingen jeg ville kalle venner, nå for tida

Sosial støtte:

Tenk deg at du har et personlig problem. Du føler deg utafør og trist og trenger noen å snakke med. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?	Helt sikkert	Kanskje	Nei
Foreldre	☐	☐	☐
Andre familiemedlemmer (søsken, besteforeldre eller lignende)	☐	☐	☐
Venner	☐	☐	☐
Helsesøster eller en annen i skolehelsetjenesten	☐	☐	☐
Lærer eller andre ansatte på skolen	☐	☐	☐
Andre voksne	☐	☐	☐
Ingen	☐	☐	☐

Mestringstro:

Tilleggsmodul B11 Mestring

Hvor riktige er disse utsagnene for deg?	Helt galt	Nokså galt	Nokså riktig	Helt riktig
Jeg klarer alltid å løse vanskelige problemer hvis jeg prøver hardt nok	☐	☐	☐	☐
Hvis noen motarbeider meg, så kan jeg finne måter og veier for å få det som jeg vil	☐	☐	☐	☐
Jeg føler meg trygg på at jeg ville kunne takle uventede hendelser på en effektiv måte	☐	☐	☐	☐
Jeg beholder roen når jeg møter vanskeligheter fordi jeg stoler på mestringsevnen min	☐	☐	☐	☐
Hvis jeg er i knipe, så finner jeg vanligvis en vei ut	☐	☐	☐	☐

VEDLEGG 3:

TAUSHETSERKLÆRING NSD:

Dette dokumentet er signert digitalt av følgende undertegnere:

- KRISTIN SKUDAL ULLALAND, signert 18.11.2020 med ID-Porten: BankID Mobil

Dokumentet inneholder

- En forside med informasjon om signeringen
- Originaldokumentet med signatordetaljer på hver side
- Digitalt integrerte signaturer

Dokumentet er forseglet av Posten Norge

Signeringen er gjort med en signaturtjeneste fra Posten Norge AS. Posten garanterer dermed for autentisiteten og forseglingen av dette dokumentet.

Slik ser du at signaturen er gyldig

Hvis du åpner dokumentet i Adobe Reader, skal det stå øverst at dokumentet er sertifisert av Posten Norge AS. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke er endret etter signering.

INFORMATION IN ENGLISH ON NEXT PAGE

Avtale om tilgang til data

Du gis herved tillatelse til å benytte nevnte data til *mastergradsarbeid* i prosjektet “*Masteroppgave i barnevern ved NTNU: "Ungdom og vold"*”, som beskrevet i bestillingsnummer 106. Tilgang på data fås først når vedlagte avtale har blitt signert.

Som bruker forplikter du deg til:

1. Kun å bruke dataene til det prosjektet som er beskrevet i søknaden.
Dersom du ønsker å bruke dataene til annet formål, må det søkes om ny tilgang.
2. Ikke å gi andre personer tilgang til dataene du disponerer.
Dersom andre assisterer deg i bruken av data, må de også underskrive avtale.
3. Å slette datafilen(e) innen endt prosjekt
eller senest 18 november 2022
4. Å ikke gjøre forsøk på å identifisere individer i datasettet.
Dersom et individ skulle bli identifisert er du forpliktet til å kontakte NSD.
5. Å referere til produsent og distributør av dataene.

Jeg er kjent med at forskeres taushetsplikt er regulert i forvaltningslovens § 13e. Jeg er videre kjent med at forsettlig eller uaktsomt brudd på taushetsplikten, eller medvirkning til dette, kan straffes med bøter eller fengsel.

Data omfattet av avtalen

- Local Youth Surveys, 2010-2019 [<https://doi.org/10.18712/nsd-nsd2711-v1>]

INFORMATION IN ENGLISH

User Agreement for Data Access

You are hereby granted access to use the mentioned dataset in the project “*Masteroppgave i barnevern ved NTNU: "Ungdom og vold"*”, as described in order number 106. Access to the data will be granted once the enclosed agreement has been signed.

As a user, you commit yourself to:

1. Only use the data for the project described in the application.
If you want to use the data for another purpose, you must send a new application.
2. Not give others access to the dataset.
If others assist you in the use of the data, they too must sign an agreement.
3. Delete the data file(s), or to apply for an extended deadline for data deletion after the projects ends, or at the *latest by 18 november 2022*
4. Not attempt to identify any individuals in the dataset.
If you were to identify an individual you must notify NSD.
5. Cite the producer and distributor of the data.

I am aware that researchers duty of secrecy is regulated by the Public Administration Act § 13e. I am also aware that an intentional or negligent breach of the duty of secrecy, or complicity in this, can be punished by fines or imprisonment.

This user agreement concerns the following data

- Local Youth Surveys, 2010-2019 [<https://doi.org/10.18712/nsd-nsd2711-v1>]

